

HELGE KJÆR NIELSEN

SPROGLIG KOMMENTAR

TIL

1 KORINTERBREV

BIND 2

Kap. 10 - 16

**TEOLTRYK - Teologisk Forlag
1997.**

HELGE KJÆR NIELSEN

SPROGLIG KOMMENTAR

TIL

1 KORINTERBREV

BIND 2

Kap. 10 - 16

**TEOLTRYK - Teologisk Forlag
1997.**

Sproglig kommentar til 1 Korinterbrev

Forfatter: Helge Kjær Nielsen

Copyright 1997 by:

Helge Kjær Nielsen. Dr. Teol og Lector ved Teologisk Fakultet, Århus.

og

Teoltryk - Teologisk Forlag
Århus universitet, hovedbygningen

Tryk: L.B. offset

TEOLTRYK - Teologisk Forlag 1997

ISBN 87-7806-013-3.

KAPITEL 10

V. 1 Partiklen γάρ hører den første sætning til. Verbet i denne sætning (θέλω) konstrueres med akkusativ med infinitiv, nemlig ὅμοις ἀγνοεῖν. BDR 408,2d; B&J § 266; HKN,S § 163.

Objektet for ἀγνοεῖν indføres med ὅτι, der efterfølges af 5 parallelle sætninger – en periode, der strækker sig til og med v. 4a. Så omfattende er altså objektet for ἀγνοεῖν. Se vedr. verbet διῆλθον B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

V. 2 Håndskrifterne divergerer, når det gælder verbalformen. Foruden den af udgiverne foretrukne aorist i passiv er også aorist i medium velbevidnet – bla. af B. Den sidstnævnte form kunne gengives ved "lod sig døbe". BDR § 317.

Udtrykket βοητίζεσθαι εἰς findes også ApG 8,16; 19,5 og 1 Kor 1,13,15.

V. 3 Når pronominet αὐτό står mellem artikel og substantiv, betyder det "samme". BDR § 120,5c; B&J § 120,5; HKN,F § 30.

Se vedr. verbet ἔφερον B&J nr. 236, s. 392; HKN,F § 88, nr. 35.

V. 4 Se vedr. αὐτό kommentarerne til v. 3. Trods ordstillingen hører πόμα naturligvis til τὸ αὐτὸ πνευματικόν. Man kunne have ventet, at verbet ἔπιον havde haft samme placering i sætningen som ἔφερον i v. 3. Se vedr. ἔπιον og ἔπινον B&J nr. 538, s. 419; HKN,F § 88, nr. 77. Iflg. BDR § 327,1 tjener imperfektformen ἔπινον til nærmere at skildre den handling, der er omtalt i den foregående sætning. Derved kommer det iterative aspekt frem.

Substantivet πέτρας (genitiv styret af ἐκ) har to adjektiviske bestemmelser, dels adjektivet πνευματικῆς, dels participiet ἀκολουθούοντος (i genitiv ligesom πέτρας) af ἀκολουθεῖν = følge. Ordret altså: "af en åndelig, medfølgende klippe."

V. 5 Verset indledes med et tydeligt adversativt ἀλλά. Præpledet ἐν τοῖς πλείοσιν er at forbinde med verbet εὑδόκησεν. Se vedr. komparativformen πλείοσιν (af πολύς) HKN,F § 26d. Som ofte har komparativformen superlativisk betydning – her er betydningen altså "de fleste". Den talefigur, Paulus har valgt, betegnes en litotes; dvs. der foreligger en afdæmpet udtryksmåde. Hvad Paulus mener, kunne være udtrykt med ordene: Men Gud forkastede de fleste af dem.

Pronominet αὐτῶν efter τοῖς πλείοσιν er en partitiv genitiv. BDR § 164; B&J § 232,4; HKN,S § 41.

Κατεστρώθησαν er et νυμ-verbum, idet præsensformen er καταστρώνυμι. Se om denne gruppe HKN,F § 85. Der er ikke særlige endelser i passiv.

V. 6 Man kunne overveje, om subjektet for ἔγενθησαν (B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21) er det samme som subjektet for κατετρώθησαν i v. 5, dvs. fædrene. I så fald må τοῦτο opfattes som henseendets akkusativ, og oversættelsen ville blive: "Men med hensyn til disse ting er de osv." Sandsynligst er det dog nok, at τοῦτο (i betydningen: "disse ting") er subjekt. Ganske vist har neut. plur. almindeligvis verbet i 3. sing., men her kan subjektsprædikatet τύποι forklare verbets pluralisform.

Der kan – bl.a. under indtryk af fortsættelsen – næppe være tvivl om, at τύποι ἡμῶν her skal opfattes som "vore eksempler" i betydningen "eksempler for os", selv om det er en noget usædvanlig brug af genitiv.

Præpledet bestående af εἰς og den substantivede akkusativ med infinitiv (τὸ μὴ εἶναι οὐδές) udtrykker hensigt. BDR § 402,2; B&J 271,2; HKN,S § 170a. Nægtelsen er μή, da verbet har en anden modus end indikativ, her som nævnt infinitiv. BDR § 426; B&J § 298,2b; HKN,S § 211.

Ἐπιθυμήτας er subjektsprædikat. Når konstruktionen er en akkusativ med infinitiv, står subjektsprædikatet også i akkusativ.

Det til ἐπιθυμήτας knyttede substantiverede adjektiv κακῶν er en objektiv genitiv. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40. Antagelig er κακῶν at opfatte som neutrum.

Κακεῖνοι i sammenligningsbisseætningen er et eksempel på krasis (sammentrækning). Det er ordene καὶ og ἐκεῖνοι, der er trukket sammen.

V. 7 Γίνεσθε må her være imperativ, da nægtelsen er μηδέ og ikke οὐδέ (jfr. kommentarerne til nægtelsen i v. 6). Εἰδωλολάτραι er subjektsprædikat.

Pronominet σὺντῷ i sammenligningsbisseætningen καθὼς τίνει κτλ. er en partitiv genitiv udløst af τίνει (BDR § 164; B&J § 232,4; HKN,S § 41). Verbet i denne sætning må underforstås. Se vedr. γέγραπται B&J nr. 125, s. 381.

Selv om ὁ λαός er subjekt også for ἀνέστησαν (B&J § 191 og nr. 296, s. 398; HKN,F § 78), er der altså i dette tilfælde (ἀνέστησαν) valgt en pluralisform og ikke en singularisform parallelt med ἐκάθισεν.

De udfyldende infinitiver angiver hensigten med henholdsvis ἐκάθισεν og ἀνέστησαν. BDR § 390; B&J § 270,1; HKN,S § 159. Se vedr. ἐκάθισεν B&J nr. 303, s. 398, vedr. φαγεῖν B&J nr. 236, s. 392; HKN,F § 88, nr. 35, og vedr. πεῖν (en sammentrækning af πιεῖν) B&J nr. 538, s. 419; HKN,F § 88, nr. 77.

V. 8 Konjunktiven πορνεύωμεν skyldes, at der er tale om en indbyrdes opfordring. BDR § 364; B&J § 263,2a; HKN,S § 139. I forbindelse med konjunktiv er nægtelsen μῆδε (og ikke οὐδείς). Se kommentarerne til v. 6.

Som i v. 7 er σὺντῷ en partitiv genitiv udløst af det ubestemte pronomen τίνει. Et tilsvarende udtryk forekommer i v. 9 og 10.

Partiklen καί foran ἔπεσσαν har her konsekutiv betydning og har altså betydningen "så at". BDR § 442,2. Se i øvrigt vedr. verbet ἔπεσσαν (blandingsaorist, dvs. 2. aorists

stamme, men 1. aorists endelse) B&J nr. 540, s. 419; HKN,F § 88, nr. 79.

Tidsbestemmelsen μήδε ήμέρα er en lokativ dativ. BDR § 200; B&J § 237,2; HKN,S § 36.

Εἴκοσι τρεῖς = treogtyve. Χιλιάδες (af χίλιας, ἡ) = tusinde.

V. 9 Se vedr. konjunktiven ἐκπειράωμεν og nægtelsen μήδε kommentarerne til πορνεύωμεν og μήδε i v. 8. Så vægtige håndskrifte som Κ og B læser κύριον i stedet for Χριστόν. For meningen betyder det ikke nogen, hvilken læsemåde der foretrækkes.

Se vedr. τίνες αὐτῶν og καί kommentarerne til v. 8 og vedr. ἀπώλλοντο B&J nr. 464, s. 412; HKN,F § 88, nr. 11. Håndskrifterne er delt mellem imperfektum og aorist (som i v. 10). Med den af udgiverne foretrukne imperfekt.form fremmes den forståelse, at der ikke var tale om en engangsbeginhed.

Ved hjælp af præpledder ὑπὸ τῶν ὄφεων (agens) tilkendegives, hvem der er det saglige subjekt for verbalhandlingen. BDR § 232,2; B&J § 260,3; HKN,S § 59b. Formen ὄφεων er genitiv pluralis af ὄφις.

V. 10 Det er formentlig inspireret af de to foregående vers, at bl.a. Κ og D har konjunktiv (γογγύζωμεν) og ikke som A, B, C m. fl. imperativ. Nægtelsen skal i begge tilfælde være μήδε.

Hvor det i de foregående er sammenligningskonjunktionen καθώς, der forekommer, er det her iflg. den stærkeste bevidnelse καθόπερ, der i NT kun forekommer i den paulinske litteratur og i Hebr.

Se vedr. καί kommentarerne til v. 8, vedr. ἀπώλλοντο og vedr. konstruktionen ὑπὸ ὀλοθρευτοῦ kommentarerne til v. 9. I LXX forekommer det substantiverede participium ὁ ὀλοθρεύων. Det her forekommende substantiv ὀλοθρευτής er meget sjældent.

V. 11 Mange håndskrifter har foruden ταῦτα også πάντα, men det er nok en sekundær læsemåde, som afspejler et ønske om at forstærke udtrykket.

Når subjektet er neut. plur., er verbet – som her – almindeligvis i sing. BDR § 133,1. Συνέβαινεν er imperfektum, og det skal måske ses som udtryk for, at der er tænkt på en række af begivenheder, der har fundet sted over en længere periode. Se vedr. verbet B&J nr. 91, s. 378; HKN,F § 88, nr. 17. Første sætning: "Disse ting skete forbilledligt (= som [advarende] eksempler) for dem."

Præpledet πρός νούθεσίαν udtrykker hensigten med ἔγραψη.

Νούθεσίαν efterfølges af en objektiv genitiv, nemlig ἥμῶν. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40. Indholdet af sætningen kan således gengives med ordene: "men/og de blev skrevet ned for at advare os".

I relativvisætningen εἰς οὓς κτλ. angiver perfekt.formen κατήντηκεν, at tidernes

ende er kommet og derfor er der. Se vedr. τὰ τέλη B&J § 82,I; HKN,F § 17.

V. 12 Med ώστε (derfor) tilkendegiver Paulus, at det påbud, der nu kommer, er begrundet i det foregående. Jfr. 3,21; 4,5; 5,8; 11,33; 14,39 og 15,58.

Subjektet for imperativen βλεπέτω er ó δοκῶν ἐστάναι; ἐστάναι (BDR § 96; B&J § 206,4 og nr. 296, s. 398; HKN,F § 78) er en udfyldende infinitiv (perfektum) til participiet δοκῶν. Perfektum af verbet ἐστάναι betyder "at stå".

Ordene μὴ πέσῃ (B&J nr 540, s. 419; HKN,F § 88, nr. 79) udgør en selvstændig sætning, der står som objekt for βλεπέτω (BDR § 369; B&J § 296,I,2; HKN,S § 144). Altså: "Derfor skal den, som mener at stå, se til, at han ikke falder". Udrykket βλεπέτω μὴ πέσῃ svarer således betydningsmæssigt til en imperativ. BDR § 364,3.

V. 13 Vedr. εἴληφεν B&J nr. 364, s. 404; HKN,F § 88, nr. 59. Verbet har ύμᾶς som objekt.

Ordene εἰ μὴ (hvis ikke) kan her oversættes ved "undtagen". I forbindelse med adjektivet ὄνθρώπινος må substantivet πειρασμός underforstås.

Πιστός er subjektsprædikat. Verbet er underforstået, som det ofte er tilfældet iudsagn af den art. BDR § 127,4.

Se vedr. verbet ἔάσει i relativbisætningen B&J nr. 173, s. 386; HKN,F § 88, nr. 29. Verbet ἔάσει er konstrueret med akkusativ (ύμᾶς) og infinitiv (πειρασθῆναι – af πειράζειν).

Ordene ύπερ ó δύνασθε betyder "ud over, hvad I kan (modstå)", dvs. "mere, end I kan (modstå)". BDR § 230.

Ποιήσει, der syntaktisk står parallelt med ἔάσει, har τὴν ἔκβασιν som objekt. En med τοῦ substantiveret infinitiv kan have konsekutiv betydning. Det er rimeligvis tilfældet med τοῦ δύνασθαι. Meningen er så: "han vil sammen med fristelsen skabe udvejen, så at I kan." Man kunne også overveje, om τοῦ δύνασθαι står epeksegetisk, dvs. som en præcisering af τὴν ἔκβασιν. BDR § 400,8; B&J § 270,2; HKN,S § 160.

Efter τοῦ δύνασθαι følger en udfyldende infinitiv, nemlig ύπεγκεῖν = "bære", "udholde". Se vedr. dette verbum B&J nr. 700, s. 433; HKN,F § 88, nr. 104.

V. 14 Διόπερ (egentlig en sammenträkning af διά og ὅπερ med betydningen "netop derfor", "derfor") refererer til det netop anførte og tjener således som begrundelse for imperativen φεύγετε. Dette verbum er her konstrueret med ἀπό + genitiv; i 6,18 var det konstrueret med akkusativ. Med valget af præsens imperativ fremhæves det durative, dvs. buddet har permanent gyldighed.

V. 15 Sætningen ώς φρονίμους λέγω kan gengives: "Som til forstandige taler jeg / siger jeg." Adjektivet φρόνιμος forekommer også 4,10.

Kρίνατε er aorist imperativ, da det her drejer sig om et konkret tilfælde.

Relativvisætningen $\delta\ \sigma\mu\iota$ er objekt for κρίνεται i hovedsætningen.

V. 16 Verset rummer to parallelle konstruktioner, nemlig to spørgende hovedsætninger med indskudte relativvisætninger. Der er med nægtelsen οὐχί i begge spørgesætninger lagt op til et bekræftende svar. BDR § 427,2a; 440; B&J § 301,2; HKN,S § 211,1.

I begge spørgesætninger er κοινωνία subjektsprædikat, og κοινωνία er konstrueret med genitiv, henholdsvis τοῦ αἵματος og τοῦ σώματος. Det, der er fællesskab om / delagtighed i, står i genitiv.

Toῦ Χριστοῦ er i begge tilfælde at betegne som en possessiv genitiv, mens τῆς εὐλογίας efter τῷ ποτήριον kan opfattes som en kvalitativ genitiv. BDR § 165; B&J 232,6; HKN,S § 43.

Når vi i den anden spørgesætning har akkusativformen τὸν χρότον, skønt ordet er sætningens subjekt, skyldes det akkusativformen af det umiddelbart efterfølgende relative pronomen. Der er med andre ord tale om attractio inversa (omvendt attraktion), dvs. det er ikke det relative pronomens kasus, der bestemmes af det ord, det står knyttet til, men omvendt. BDR § 295; B&J § 297,8; HKN,S § 95. Da τῷ ποτήριον i den første spørgesætning er et neutrumsord, kan det ikke ses, om der her på samme måde er attractio inversa.

V. 17 Den indledende ὅτι-sætning opfattes naturligst som en begrundende sætning, hvor verbet ἔστιν skal underforstås; ὅτι har i så fald betydningen "fordi".

I den efterfølgende hovedsætning er ἐν σώμα (B&J 127; HKN,F § 40b) subjektsprædikat, og πολλοί er apposition til subjektet for ἐσμέν. "Fordi der er ét brød, er vi, de mange, ét legeme". En anden – men nok mindre nærliggende – forståelse er, at ὅτι betyder "at" og angiver erkendelsesgrundten. Man skal så underforstå det bekræftende svar, som v. 16 lægger op til, og indføje tanken: Det fremgår af, at vi osv. Iflg. denne forståelse er der kun én sætning efter ὅτι, da εἰς χρότον og ἐν σώμα må opfattes som parallelle subjektsprædikater.

Verbet μετέχειν, der normalt konstrueres med partitiv genitiv, er her undtagelsesvis konstrueret med ἐν + genitiv. BDR § 169,1. Se vedr. ἐνός B&J § 127; HKN,F § 40b).

Når nogle håndskrifter efter τοῦ ἐνός χρότου har καὶ τοῦ ἐνός ποτηρίου, synes det at være et godt eksempel på tendensen til i forbindelse med afskrivningen at "forbedre" teksten – her som følge af forekomsten af ποτηρίον i v. 16 og som følge af en voksende liturgisk bevidsthed.

V. 18 Egentlig skulle den bestemte artikel τόν være gentaget foran κατὰ σάρκα, da præpledet må opfattes som en adjektivisk bestemmelse til Ἰσραήλ. BDR § 272,2. Såvel af meningsmæssige grunde som på grund af ordstillingen er det unødig at knytte κατὰ σάρκα til verbet.

Se vedr. det med øvrigt indlede spørgsmål kommentarerne til v. 16. Det er subjektsprædikatet κοινωνοῦ, der udløser genitiven τοῦ θυσιαστηρίου. BDR § 182,1; B&J § 233,1,2; HKN,S § 45. Det substantiverede participium οἱ ἐσθίοντες er subjekt i sætningen.

V. 19 Ὄτι-sætningerne er at opfatte som genstandssætninger, dvs. som objekt for verbet φημί i den forudgående spørgesætning.

I begge sætninger er τί et ubestemt pronomen. Når ordet her har accent (akut), skyldes det, at det efterfølges af ἐστίν, der er et enklitikon (HKN,F § 5b); τί ἐστίν betyder: "er noget", "betyder noget".

I substantivet εἰδωλόθυτον (afgudsofferkød) genkendes εἴδωλον (gudebilleder, afgud) og θύειν (ofre, slagte).

V. 20 Det indlede δὲ λλό har adversativ betydning. BDR § 448,4. Efter to Ὄτι-sætninger, der ikke gengiver, hvad Paulus siger / mener, kommer nu i en tredie Ὄτι-sætning, hvad han faktisk siger / mener. Jeg gengiver udsagnet med de ord, der ikke direkte har græsk underlag, i kantet parentes: "[Nej], men [jeg siger], at [det], som de ofrer, ofrer de osv." Man kan altså som objekt for det sidste θύουσιν underforstå et τοῦτο foran det relative ό; man kan også sige, at det er relativbisætningen ό θύουσιν, der er objekt. Det siges ikke, hvem der er subjekt for θύουσιν. En række håndskrifter har som subjekt τὰ ξθόνη.

Se kommentarerne til v.1 vedr. konstruktionen efter Θέλω og kommentarerne til v. 18 vedr. genitiv efter subjektsprædikatet κοινωνούς. Subjektsprædikatet står her i akkusativ, da konstruktionen er akkusativ med infinitiv.

V. 21 Δύνασθε har i begge tilfælde udfyldende infinitiv, nemlig heholdsvis πίνειν og μετέχειν. Som i v. 17 er μετέχειν konstrueret med genitiv.

Objektet for πίνειν er ποτήριον (bæger), der egentlig er brugt som betegnelse for bægerets indhold. Det vil sige, der er tale om metonymi. Noget lignende kan gælde for τραπέζης.

V. 22 Umiddelbart må παραξηλοῦμεν som følge af formen opfattes som præsens indikativ, men sammenhængen gør det nærliggende at vente konjunktiv, nemlig deliberativ konjunktiv. BDR § 366; B&J § 263,2b; HKN,S § 140. Nu kan iflg. BDR § 91 de verber, hvis stammer slutter med o, have ov i stedet for ω i konjunktiv. Παραξελοῦμεν kan altså svare til παραξηλῶμεν.

På spørgsmålet μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν; ventes benægtende svar. Det fremgår af, at det er nægtelsen μή, der forekommer. Genitiven αὐτοῦ er fremkaldt af komparativen ἰσχυρότεροι. BDR § 185; B&J § 233,5; HKN,S § 46. Ισχυρότεροι αὐτοῦ = "stærkere end han."

V. 23 Verset minder meget om første del af 6,12. Dér indgik dog det personlige pronomen *μοι* i to af sætningerne, og det er sikkert forklaringen på, at der er håndskrifter, som også her har *μοι*. Der henvises i øvrigt til kommentarerne til dette vers.

V. 24 Se vedr. μηδείς B&J & 123,2; HKN,F § 39. Μηδείς har samme betydning som οὐδείς, der forekommer i forbindelse med indikativ, mens μηδείς forekommer i forbindelse med de andre måder – f. eks. som her i forbindelse med imperativ.

Tὸ ἑαυτοῦ (refleksivt pronomen) = "det, der hører en selv til", dvs. "sit eget". Tὸ τοῦ ἑτέρου (ubestemt pronomen) = "det, der hører den anden til", dvs. "næstens". BDR § 266,3; B&J § 232,3; HKN,S § 9.

Egentlig må der efter ἀλλά underforstås et ἔκαστος, da μηδείς ikke kan være subjekt for det positive påbud om at søge det, der tjener næsten. Det er utvivlsomt et ønske om at gøre udsagnet mere korrekt, der forklarer, at nogle håndskrifter har pronominetet ἔκαστος.

V. 25 Πᾶν, der står som objekt for imperativen ἐσθίετε, bestemmes nærmere af det substantivede participium τὸ πωλούμενον (det der sælges). Μάκελλον (latinsk låneord) betyder "kødtyrv".

Participiet ἀνακρίνοντες står knyttet til subjektet for ἐσθίετε, og μηδέν (af μηδείς; jfr. v. 24) er objekt for ἀνακρίνοντες. Μηδὲν ἀνακρίνοντες (intet undersøgende) kan gengives: "uden at undersøge noget".

V. 26 Partiklen γάρ viser, at udsagnet i v. 26, der består af et gammeltestamentligt citat, tjener som grundelse for påbuddet i det foregående vers.

Da verbet ἐστίν må underforstås, er τοῦ κυρίου en possessiv genitiv, der står som prædikatsled. BDR § 162,7; B&J § 234,1; HKN,S § 38.

Pronominetet αὐτῆς refererer til ἡ γῆ. Udtrykket τὸ πλήρωμα αὐτῆς betyder "dens fyld", hvormed menes "det, der fylder den".

V. 27 Verset indledes med to betingelsesbetingelser, εἰ er at underforstå foran θέλετε κτλ. I dem er konstruktionen casus realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Καλεῖ bruges her i betydningen "inviterer". Det substantiverede adjektiv τῶν ἀπίστων er en partitiv genitiv knyttet til det ubestemte pronomen τις. BDR § 164,1a; B&J § 232,4; HKN,S § 41. Πορεύεσθε er en udfyldende infinitiv til θέλετε.

Som en bestemmelse til πᾶν, der er objekt for ἐσθίετε, er føjet det substantiverede participium τὸ παρατιθέμενον. Udtrykket betyder "alt det, der stilles frem".

Se kommentarerne til v. 25 vedr. ἀνακρίνοντες og μηδέν.

V. 28 I den indledende betingelsesbisætning er konstruktionen *casus eventualis*. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. εὕπη B&J nr. 188, s. 387; HKN,F § 88, nr. 61. Konjunktionen δέ har tydeligvis adversativ betydning her.

Sætningen τοῦτο ἵερόθυτόν ἔστιν er direkte tale og objekt for εὕπη. Subjektsprædikatet ἵερόθυτον er et verbaladjektiv; formen er neutrum bestemt af τοῦτο.

Mή ἔσθίετε κτλ. er den med betingelsesbisætningen korresponderende hovedsætning. Mή ἔσθίετε κτλ. kan oversættes: "så lad være med at spise osv."

Pronominet ἐκεῖνον refererer til τις i betingelsesbisætningen og bestemmes nærmere ved det substantiverede participium τὸν μηνύσαντα. Verbet μηνύει betyder "angiver", "meddeler".

Præpositionen διά foran ἐκεῖνον skal underforstås foran τὴν συνείδησιν.

V. 29 Artiklen τὴν foran ἑαυτοῦ og foran τοῦ ἑτέρου genoptager συνείδησιν, der er objekt for λέγω. Man kunne oversætte den første del af verset som følger: "Med samvittighed mener jeg ikke ens egen (= jeres egen), men den andens."

Ordet ἵνετι svarer til ἵνα τί γένηται = "for at hvad skal ske", dvs. "hvorfor?"; se BDR § 299,3.

Det grammatiske subjekt for passivformen κρίνεται er η ἐλευθερία, men det saglige subjekt findes i præpledset ὥπο ὅλης συνειδήσεως. Denne konstruktion betegnes agens. BDR § 232,2; B&J § 260,3; HKN,S § 59b.

V. 30 I betingelsessætningen er konstruktionen *casus realis*. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a. Med μετέχω (jeg tager del i) tænkes på deltagelse i det måltid, der er indbuddt til. Der kunne være tilføjet f.eks. τῆς τροφῆς. Dativformen χάριτι betyder her "med tak". BDR § 198,3; B&J § 238,3; HKN,S § 34.

Det spørgende pronomen τί kan stå adverbialt i betydningen "hvorfor?" Udtrykket ύπερ οὐ kan opfattes som en forkortet form for περὶ/ύπερ τούτου ύπερ οὐ = "for noget, for hvilket". Den sidste sætning er en relativbisætning.

V. 31 Εἴτε ... εἴτε ... εἴτε = "(Hvad)enten ... eller ... eller". BDR § 454,3. Det sidste led εἴτε τι ποιεῖτε svarer til εἴτε τι ὅλο ποιεῖτε, dvs. "eller I gør noget andet". BDR § 480,1.

Ποιεῖτε i hovedsætningen må være imperativ. I formen adskiller den sig ikke fra indikativ. Πάντα er objekt for ποιεῖτε.

V. 32 Γίνεσθε må som ποιεῖτε i v. 31 opfattes som en imperativ. Adjektivet ἀπρόσκοπος (det indledende α er α-privativum), der står som subjektsprædikat, kan passivisk betyde at være "uden anstød", dvs. "uskadt", "udadlelig". Her er det dog

mere nærliggende med den aktive betydning, "ikke vækkende anstød". Altså: "Væk ikke anstød."

Efter den negative formulering ἀπρόσκοποι γίνεσθε betyder καὶ ... καὶ ... καὶ efterfulgt af en dativ: "hverken over for ... eller over for ... eller over for". "Ελληνοι" er dativ pluralis af "Ελλην".

V. 33 Sammenligningsbisætningen καθώς καὶ γω κτλ. har en begrundende funktion i forhold til formaningen i v. 32.

Se vedr. πάντα (henseendets akkusativ. BDR § 154 og 160; B&J § 230,le og 2; HKN,S § 24) og πᾶσιν HKN,F § 22.

Participiet ζητῶν er at forbinde med sætningens subjekt. Ζητῶν har som objekt dels τὸ σύμφορον (se kommentarerne til 7,35) præciseret med den possessive genitiv ἐμευτοῦ (refleksivt pronomen), dels τὸ τῶν πολλῶν – med et underforstået σύμφορον. Altså: "idet jeg ikke søger mit eget gavn, men de manges."

Se vedr. verbet σωθῶσιν i hensigtsbisætningen B&J nr. 649, s. 428; HKN,F § 88, nr. 94.

KAPITEL 11

V. 1 Jfr. 4,16 og kommentarerne til dette vers. Γίνεσθε er imperativ, og μιμηταί subjektsprædikat. Genitiven μου er bestemt af μιμηταί, idet den/det, der skal tages som forbillede, sættes i genitiv.

I sammenligningsbætningen er såvel verbet som substantivet μιμητής (subjektsprædikat parallelt med μιμηταί) at underforstå. Genitiven Χριστοῦ skyldes det underforståede μιμητής.

V. 2 For udsagnet ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς anfører Paulus – indledt med ὅτι i betydningen "fordi" – to begrundelser, nemlig πάντα μου μέμνησθε og τὰς παραδόσεις κατέχετε. Sætningen καθώς παρέδωκα ὑμῖν (således som jeg har overleveret jer) er knyttet til τὰς παραδόσεις κατέχετε. Παράδοσις betyder "overlevering", "tradition".

Se vedr. μέμνησθε B&J nr. 414, s. 408; HKN,F § 88, nr. 67. Perfektum om det varige resultat af, at de har lært ham at kende. Perf. af dette verbum oversættes bedst ved præsens. BDR § 341. Verbet konstrueres med genitiv; derfor μου. BDR § 175; B&J § 234,4; HKN,S § 44d. Se vedr. πάντα kommentarerne til den samme form i 10,33.

Se vedr. παρέδωκα i καθώς-sætningen B&J § 188 og nr. 157, s. 384; HKN,F § 78.

V. 3 Se vedr. θέλω med akkusativ + infinitiv kommentarerne til 10,1 og vedr. infinitiven εἰδέναι B&J nr. 451, s. 411; HKN,F § 88, nr. 69.

Med ὅτι indledes en genstandssætning – eller rettere tre (objekt for εἰδέναι). I de to sidste er verbet ἔστιν underforstået. Substantivet ἡ κεφαλὴ må opfattes som subjektsprædikat i de tre sætninger. Se vedr. ποντός, ἀνδρός og γυναικός B&J § 104,1; 80 og 73,1,2 samt HKN,F § 22 og 18.

V. 4 Til subjektet πᾶς ἄντρος med det finitte verbum κατασχύνει er knyttet tre participier, af hvilke det tredie ikke står ganske parallelt med de to første. Den græske tekst kan gengives som følger: "Enhver mand, som, når han beder eller profeterer, har (noget) ned over hovedet, (dvs. som beder eller profeterer med tildækket hoved), bringer skam over sit hoved." Egentlig er der som objekt for ἔχων underforstået et ord for hoveddække/hovedbeklædning. BDR § 225,2.

V. 5 Den første sætning er syntaktisk en parallel til v. 4 bortset fra, at det til κατὰ κεφαλῆς ἔχων svarende led er udtrykt i form af en dativ, der betegner den ledsgænde omstændighed, nemlig ἀκατακαλύπτω τῇ κεφαλῇ. BDR § 198,3; B&J § 238,3; HKN,S § 34. Sammensatte adjektiver har ikke særlige former i femininum; derfor ἀκατακαλύπτω, selv om τῇ κεφαλῇ er femininum.

Det underforståede subjekt er enten τοῦτο (dvs. det at gøre som netop beskrevet) eller ἡ γυνή (dvs. kvinden, der handler som netop beskrevet). Subjektsprædikaten består af ἐν (B&J § 127; HKN,F § 40b) og τὸ αὐτό (B&J 120,5c; HKN,F § 30). Udtrykket ἐν καὶ τὸ αὐτό betyder "ét og det samme".

Tῇ ἔκφρασι betyder "den ragede". Εἴκουμενη, der er femininum, er perfekt. participium af ξυράσθαι, og perfektum skyldes, at der med ἐν γὰρ ἐστιν καὶ τὸ αὐτό udtrykkes en lighed. BDR § 194,1; B&J § 238,7c; HKN,S § 33.

V. 6 I versets to betingelsesbetingelser er konstruktionen realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Det καὶ, der indleder hovedsætningen, har konsekutiv betydning og kan gengives med "så". Κειράσθω er aorist imperativ i medium af κείσειν. Medium kan have kausativ betydning, dvs. den kan betegne, at man lader noget ske. BDR § 317.

De to substantiveredde infinitiver τὸ κείρασθαι og (τὸ) ξυράσθαι er subjekt i den anden af de to betingelsesbetingelser, og στοχόν er subjektsprædikat. Verbet (ἐστιν) er underforstået. Det er påfaldende, at der forekommer en aorist infinitiv (κείρασθαι) sideordnet med en præsens infinitiv (ξυράσθαι). Nogle kommentatorer nævner derfor den mulighed, at infinitiven er dannet af ξυρεῖν og ikke af ξυρᾶν, og at der skal accentueres ξυράσθαι, så der også her er en aorist infinitiv. Se i øvrigt BDR § 101, nr. 53.

Κατακαλύπτειν i den parallelle hovedsætning sidst i verset er præsens imperativ i medium.

V. 7 Verset rummer et godt eksempel på den klassiske brug af partiklerne μὲν ... δέ. BDR § 447,2.

Οφείλει er konstrueret med den udfyldende infinitiv κατακαλύπτειν, der igen har objektet τὴν κεφαλήν.

Participiet ὑπάρχων står knyttet til sætningens subjekt, og det udtrykker en begrundelse for οὐκ ὄφείλει κτλ. BDR § 418,1; B&J § 275,5; HKN,S § 179. Εἰκών og (i den næste sætning) δόξα er subjektsprædikater. Se vedr. ἀνδρός B&J § 80; HKN,F § 18.

V. 8 Verset består af to sætninger; i den anden er verbet ἐστίν underforstået.

Se vedr. γυναικός og ἀνδρός B&J § 73,2 og § 80 samt HKN,F § 18. Se om de to forskellige former ἐκ og ἐξ, HKN,F § 9b.

V. 9 Verset udtrykker antagelig en ny begrundelse for udsagnet i v. 7, og καὶ γάρ οὐκ kan gengives: "for/og heller ikke". BDR § 452,3.

Præpositionen διά med akkusativ har her betydningen "for ... skyld". Se vedr. γυναικά og ἀνδρά B&J § 73,2 og § 80 samt HKN,F § 18 og vedr. ἐκτίθην, der er

at underforstå i den anden sætning i verset, B&J nr. 355, s. 403.

V. 10 Διὰ τοῦτο betyder ordret "på grund af dette", dvs. "derfor". Verbet ὀφεῖλει er konstrueret med den udfyldende infinitiv ἔχειν, der som objekt har ἔκουσίαν.

Det er et fortolkningsmæssigt problem, hvad ἔκουσία betyder i denne sammenhæng. Ofte antages, at der foreligger metonymi, idet der mere er tænkt på et tegn på myndighed/magt end på myndigheden/magten selv. Jfr. f. eks. 1992-oversættelsen.

Præpledet διὰ τοὺς ἄγγελους betyder "på grund af englene", men den præcisere mening med dette udtryk er uklar.

V. 11 Πλὴν οὐτε ... οὐτε = "dog hverken ... eller". Verset består af to parallelle sætninger med henholdsvis γυνή og ἀνήρ som subjekt. I begge sætninger er verbet ἔστιν og vel også som subjektsprædikat τι (ubestemt pronomen) underforstået.

Når adverbiet χωρίς forekommer som præposition, konstrueres det altid med genitiv. BDR § 216,2; B&J § 242; HKN,S § 50.

V. 12 Af ὥσπερ ... οὐτως fremgår, at der er tale om en sammenligningsbisætning og en dermed korresponderende hovedsætning. I sammenligningsbisætningen kan man underforstå verbet ἔστιν, i hovedsætningen f.eks. γεννάται (fødes).

Også i den tredie sætning i verset er verbet (antagelig ἔστιν) at underforstå.

V. 13 Κρίνετε er aorist imperativ, da buddet gælder i den konkrete situation. Præpledet ἐν ἑαυτοῖς betyder "i/hos jer selv".

Det upersonlige udtryk πρέπον ἔστιν, der her er formet som et spørgsmål, betyder "det sømmer sig" (πρέπον er en participiumsform af πρέπει). Det er konstrueret med akkusativ + infinitiv (γυναῖκα προσεύχεσθαι) – i Matth 3,15 med dativ + infinitiv. Jfr. BDR § 409,3.

Ακατακόλυτον er som adjektivisk bestemmelse til γυναῖκα feminine; sammensatte adjektiver har ikke særlige former i feminine. Det er προσεύχεσθαι, der forklarer dativen τῷ Θεῷ. BDR § 187,3.

V. 14 Vi har her det eneste sted, Paulus indleder et retorisk spørgsmål med οὐδέ. Da bogstaverne oprindeligt blev skrevet uden ophold mellem ordene, ville οὐ δέ også være en mulighed. Se vedr. det til φύσις knyttede αὐτή (selv) B&J § 120,5b; HKN,F § 30. Φύσις er her brugt i betydningen "natur".

Hovedsætningens verbum διδόσκει er konstrueret med akkusativen ἡμᾶς (om personerne, der belæres) og med genstandssætningen ὅτι κτλ. (om indholdet af belæringen).

I genstandssætningen er indskudt en betingelsesbisætning (eventualis; BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b), hvis subjekt er fremhævet ved placeringen foran

konjunktionen έάν (BDR § 475,la). Ordret gengivet: "at en mand, hvis han har langt hår, er det en vanære for ham", dvs. "at det er en vanære for en mand, hvis han har langt hår." Verbalformen κομᾶ er præsens konjunktiv. Der er tale om et kontraktiverbum. Jfr. bøjningen af α-stammer B&J § 147; HKN,F § 58.

Bemærk i øvrigt korrespondencen mellem ἀνήρ μέν i dette vers og γυνὴ δέ i det følgende.

V. 15 Sætningen γυνὴ δέ έάν κομᾶ δόκα ατύχη ἐστιν er syntaktisk en fuldstændig parallel til den sidste sætning i v. 14. Den er altså også en genstandssætning afhængig af διδάσκει. Som άνήρ i v. 14 er anbragt foran έάν og dermed foran den betingelsesbisætning, ordet hører til i, sådan er γυνὴ det her i v. 15.

Sætningen οὐ ή κόμη κτλ. angiver en begrundelse for den umiddelbart foranstående sætning; οὐ er altså årsagskonjunktion. Se vedr. verbet δέδοται B&J nr. 157, s. 384; HKN,F § 79.

Præpositionen ὅπτι betyder egentlig "i stedet for", men har her snarest betydningen "som" og er altså brugt omrent svarende til ως.

V. 16 I betingelsesbisætningen er der realis. BDR § 372,I; B&J § 290,4; HKN,S § 195a. Til δοκεῖ er knyttet infinitiven εἰναι og subjektsprædikatet φιλόνεικος.

Mellem betingelsesbisætningen og hovedsætningen er en tanke underforstået, som hovedsætningen er objekt for. Det kan eksempelvis være: så skal han vide/betænke. Den tekniske betegnelse for en sådan forkortet udtryksmåde er "brachylogi"; jfr. βραχύς = "kort". BDR § 483.

Se vedr. pronominet τοιεύτων B&J § 124; HKN,F § 38.

V. 17 Læsemåden i den første sætning varierer i de forskellige håndskrifter, idet bla. A og C har den finitte form παραγγέλλω og participiet ἐποιεῖν, mens bla. D* har to finitte former. B har to participier og altså ingen finit form. Den af Nestle-Aland foretrukne læsemåde har den bredeste støtte. Dertil kommer, at forekomsten af nægtelsen οὐκ taler for den finitte form ἐποιεῖν.

Det demonstrative τοῦτο, der står som objekt for participiet παραγγέλλων, peger frem mod det, som Paulus nu i det følgende vil give formaninger om.

Παραγγέλλων er knyttet til subjektet for ἐποιεῖν. Formuleringen οὐκ ἐποιεῖν kan betegnes en litotes (jfr. λιτότης = "jævnhed", "simpelhed"). Litotes er en talefigur, hvor der er valgt et afdæmpet udtryk for det, der egentlig menes. Her mener Paulus, at han må gå i rette med dem. Jfr. BDR § 495,2.

Den med οὐ indledte sætning må være begrundende. De substantiverede komparativer τὸ κρεῖσσον og τὸ ἥσσον i de to præpled er dannet af positivformerne ἄγαθός og κακός. B&J § 111; HKN,F § 26e. De af εἰς styrede præpled εἰς τὸ κρεῖσσον og εἰς τὸ ἥσσον, der kan gengives ved "til gavn" og "til skade", angiver

resultatet af συνέρχεσθε.

V. 18 Det δεύτερον δέ (for det andet), som πρῶτον μὲν (for det første) lægger op til, kommer ikke, da Paulus viderefører konstruktionen på anden vis i v. 20. Jfr. BDR § 447,2c.

Συνέρχομένων ὑμῶν er en absolut genitiv, der her meningsmæssigt svarer til en tidsbætning. BDR § 417; 423; B&J § 277; HKN,S § 49.

Verbet ἀκούω er et af de forholdsvis sjældne eksempler på perfektisk præsens. Det kan gengives ved "har hørt". BDR § 322,1. Σχίσματα ὑπάρχειν er en akkusativ med infinitiv fremkaldt af ἀκούω. BDR § 397,1.

Præpositionsleddet ἐν ὑμῖν har lokal betydning og betyder altså "hos jer", "blandt jer".

Μέπος τι er en adverbiel akkusativ, der betyder "for en del", "til dels". Jfr. ἐκ μέπος 12,27; 13,9f. og 13,12.

V. 19 Verbalformen δεῖ er konstrueret akkusativ med infinitiv, nemlig στέρεσθαι τινα, der sagligt set kan opfattes som subjekt for δεῖ.

Med τινα indledes en hensigtsbætning med verbet i konjunktiv. BDR § 369; B&J § 296,1,2; HKN,S § 144. Se vedr. γένωνται B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21.

Subjekt i hensigtsbætningen er det substantiverede adjektiv οἱ δόκιμοι, og φανεροί er subjektsprædikat. Δόκιμοι synes her at betegne dem, der ikke bare er prøvet, men som også har bestået prøven.

V. 20 Af partiklen οὐδ (altså) og af gentagelsen af den absolutte genitiv fra v. 18 fremgår, at Paulus så at sige vender tilbage til udgangspunktet i v. 18. Præpledet ἐπὶ τῷ αὐτῷ (egentlig "på samme sted", men også bare "sammen"). Jfr. BDR § 233,1) står knyttet til συνέρχομένων. Versets indledning kan gengives sådan: "Når I altså kommer sammen".

Af meningsmæssige grunde må οὐδ ἔστιν her betyde: "det er ikke muligt", og hvad det er, der ikke er muligt, fremgår af infinitiven φαγεῖν (B&J nr. 236, s. 392; HKN,F § 88, nr. 35) med objektet κυριακὸν δεῖπνον.

V. 21 Προλαμβάνει (med objektet τῷ ἔδιον δεῖπνον) betyder "tager forud", dvs. før andre kommer til. Præpledet med ἐν og den substantiverede infinitiv τῷ φαγεῖν (se kommentarerne til v. 20) udtrykker noget tidsligt og kan gengives: "under spisningen", "når I spiser" eller lign. BDR § 404; HKN,S § 170b.

Udtrykket ὡς μὲν ... ὡς δέ kan (som ὡς μὲν ... ὡς δέ) betyder "den ene ... den anden", BDR § 293,3b; HKN,S § 97.

V. 22 Μή lægger op til et benægtende svar. Tankegangen med de to nægtelser kan

gengives sådan: Mon da (det er sådan, at) I ikke har huse/hjem osv.? Jfr. BDR § 427,2b. Se vedr. γάρ i spørgsmål BDR § 452,1.

Præpositionen *εἰς* med de substantiverede infinitiver τὸ ἐσθίειν og (τὸ) πίνειν udtrykker hensigt – her ganske vist afsvækket (huse til at spise og drikke i). BDR § 402,2; B&J § 271,2; HKN,S § 170a.

Mange verber, hvori præpositionen κατά indgår, konstrueres med genitiv, således også καταφορεῖν; derfor τῆς ἐκκλησίας. Κατασχύνει i den følgende sætning konstrueres dog med akkusativobjekt, nemlig det substantiverede participium τοῦ μὴ ἔχοντας, dvs. "dem, der ikke har (noget)". Κατασχύνεται er muligvis at opfatte som præsens de conatu, altså som udtryk for noget, de forsøger at gøre. BDR § 319; B&J § 253,1; HKN,S § 106.

I de spørgende sætninger τί εἴπω ὑμῖν; og ἐπωνέσω ὑμᾶς; er der konstrueret med dubitativ/deliberativ konjunktiv. BDR § 366; B&J § 263,2b; HKN,S § 140.

Det demonstrative ἐν τούτῳ sigter til det ved deres sammenkomster, som Paulus vender sig mod.

V. 23 I formuleringerne i dette vers og i brugen af verberne παρασταθάνειν og παραδίδονται afspejles, at Paulus bevidst vil fremstå som led i en traditionskæde. Jfr. rabbinernes ל'אך וְרַבָּך.

Sætningen ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς κτλ. er objekt for παρέλαβον i hovedsætningen, og det er også ὅτι-sætningen, det relative pronomen ὃ refererer til.

Med præpleddet ὅπο (hyppigere παρὰ) τοῦ κυρίου angives, hvem den aktuelle tradition hidrører fra.

I ὅτι-sætningen er indskudt en relativbisætning, nemlig ἢ παρεδίδετο. Der er tale om en dativ til angivelse af tidspunkt. BDR § 200; B&J § 237,2; HKN,S § 36.

Se vedr. παρέλαβον og ἔλαβεν B&J nr. 364, s. 404; HKN,F § 88, nr. 59, og vedr. παρέδωκα og παρεδίδετο B&J § 154 og 188 samt nr. 157, s. 384; HKN,F § 78 og 79.

V. 24 Begyndelsen af verset med det til κύριος Ἰησοῦς (v. 23) knyttede participium εὐχαριστήσας og de to med ἔλαβεν (v. 23) parallelle finitte verber ἔκλασεν og εἶπεν er en fortsættelse af den med ὅτι (v. 23) indledte konstruktion. Se vedr. ἔκλασεν og εἶπεν B&J nr. 328, s. 401 og nr. 188, s. 387 samt HKN,F § 88, nr. 52 og 61.

Verset to sidste sætninger er direkte tale og objekt for εἶπεν. Det demonstrative pronomene τοῦτο foran μού ἐστιν refererer til ςτον i slutningen af v. 23. Ved hjælp af den gentagne artikel τό knyttes præpositionsleddet ὑπὲρ ὑμῶν til τὸ σῶμα som en præciserende attributiv bestemmelse (direkte gengivet: "det for jer").

Det demonstrative τοῦτο, der står som objekt for imperativen ποιεῖτε, må sigte til den rituelle praksis, Jesus indstifter. Med præsens imperativ tilkendegives, at det drejer sig om et bud med permanent gyldighed. Jfr. tilføjelsen ὄσακις ἔαν πίνητε i

v. 25. BDR § 336; B&J § 252; HKN,S § 151.

Med præpositionen εἰς angives sigtet med handlingen. Det possessive pronomēn ἐμνήν (HKN,F § 33) står her svarende til en objektiv genitiv af det personlige pronomēn (μου). "Til min ihukommelse" altså lig "til ihukommelse af mig".

V. 25 I den første sætning er verbet ἔλαβεν (v. 23) at underforstå.

Præpositionen μετά efterfulgt af en substantiveret infinitiv tjener som tidsbestemmelse. Μετά τὸ δειπνόσα betyder "efter det at spise", dvs. "efter spisningen/måltidet". BDR § 402,3; B&J § 271,2; HKN,S § 170a.

Med sætningen τοῦτο τὸ ποτήριον begynder igen direkte tale, men det verbum, der udløser direkte tale, er underforstået (det kunne være εἶπεν som i v. 24). I denne sætning står ledet ἡ κατέθηκα som subjektsprædikat, og det er formentlig til dette led, ordene ἐν τῷ ἐμῷ αἷματι (ved mit blod) er knyttet.

Sætningen τοῦτο ποιεῖτε κτλ. er en parallel til den sidste sætning i v. 24, men i v. 25 er indskudt bisætningen οὕκις ἔστι πίνετε. Deraf fremgår, at ποιεῖτε har iterativ betydning.

Adverbiet οὕκις, der i NT kun forekommer her i v. 25 og 26 samt i Apok 11,6, betyder "så ofte som". Da der ikke er tale om en betingelsesbisætning, skulle der egentlig ikke stå ἔστι, men kun ἔστι, men det er ikke ualmindeligt i NT med ἔστι i stedet for ἔστι. Konstruktionen i denne indskudte sætning er eventualis, som det fremgår af ἔστι og konjunktiven πίνετε.

V. 26 Se kommentarerne til v. 25 vedr. οὕκις og ἔστι. Mange håndskrifter – heriblandt P⁴⁶ – har også i forbindelse med τὸ ποτήριον et demonstrativt pronomēn. Det kan skyldes ønsket om at parallelisere.

Hovedsætningens verbum kan iflg. formen være såvel imperativ som indikativ. Antagelsen af indikativ forekommer her at være det mest nærliggende.

I den afsluttende tidsbisætning er der eventualis (BDR § 383,2; B&J § 293,2; HKN,S § 147a), men netop efter ἔστι oū er der sjældent ἔστι. Se vedr. ἔλθῃ B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

V. 27 Sætningen ὃς ἔστι ... ἀνοξεῖως er en relativbisætning, og der er eventualis. BDR § 380,1b; B&J § 297,13b; HKN,S § 147c.

Genitiven τοῦ κυρίου er ikke kun at forbinde med τὸ ποτήριον, men også med τὸν ἄρτον. Ἀνοξεῖως er et adverbium (jfr. adjektivet ἀνοξεῖος), der her tjener til at beskrive den måde, verbalhandlingerne udføres på.

Man kan sige, at relativsætningen er subjekt for verbet ἔσται (B&J § 156; HKN,F § 81) i hovedsætningen. Man kan også sige, at det er et foran det relative ὃς underforstået οὗτος, der er subjekt.

Adjektivet ἔνοχος (her "skyldig i", men det kan også betyde "fastholdt i") er

subjektsprædikat, og det konstrueres med genitiv i koine-græsk (jfr. f.eks. Matth 5,21-22; 26,66; Mark 3,29 og 14,26). Genitiverne τοῦ οὐματος og τοῦ αῖματος skyldes altså ἔνοχος. BDR § 182,2; B&J § 233,2; HKN,S § 45.

V. 28 Subjektet for alle tre verber (imperativformer) er ἐνθρωπος, som her betydningsmæssigt svarer til det ubestemte pronomen τις eller til ἕκαστος. Se vedr. ἔστιντος B&J § 117,4; HKN,F § 31.

Som i Rom 11,26 har καὶ οὕτως, der indleder den anden sætning, betydningen "og så", "og derefter". Det forudsættes altså, at den forudgående prøve er faldet positivt ud.

Verberne ἐσθίειν og πίνειν, der i v. 27 har akkusativobjekt, er her konstrueret med præp.led indledt med ἐκ.

V. 29 Læsemåden med ὀνομάτως mellem πίνων og κρίμα synes at være et godt eksempel på, at afskrivere har ønsket at tydeliggøre under indtryk af v. 27.

Selv om κρίμα ikke betegner det, der spises og drikkes, må ordet alligevel bestemmes som objekt for ἐσθίει og πίνει. Se vedr. ἔστιντος kommentarerne til ἔστιντος i v. 28.

Det negerede participium μὴ διακρίνων står knyttet til subjektet ὁ ἐσθίων καὶ πίνων og sammen med objektet τὸ οὐματος svarer det betydningsmæssigt til en bisætning. Det kan være en årsagsbisætning (fordi han ikke agter på legemet) eller en betingelsesbisætning (hvis han ikke agter på legemet). BDR § 418,12; B&J § 275,5.10; HKN,S § 179 og 180.

V. 30 Præpledet διὰ τοῦτο betyder "på grund af dette", dvs. "derfor".

Verset består af to hovedsætninger. I den første er verbet εἰσίν underforstået, i den anden er verbet κοιμῶνται (af κοιμᾶσθαι). Κοιμᾶσθαι betyder egentlig "sove ind", men bruges her i betydningen "at dø". Der er altså tale om en eufemisme (formidende omskrivning).

Se vedr. formen ἀσθενεῖς bøjningen af adjektivet ἀληθής B&J § 106,1; HKN,F § 25. Det indledende ἡ i adjektiverne ἀσθενεῖς og ἔρρωστοι er ἡ-prativum; jfr. verberne σθενοῦν (gøre stærk) og ρώννυνται (styrke).

V. 31 Verset rummer et skoleeksempel på irrealis om nutiden, dvs. εἰ og imperfektum i betingelsesbisætningen og ἦν og imperfektum i hovedsætningen. BDR § 360; B&J § 262,2; HKN,S 195b.

Paulus spiller i dette vers og i det følgende på brugen og betydningen af κρίνειν i forskellige variationer, det vil bla. sige i sammensætninger med forskellige præpositioner. Her betyder διακρίνειν "agte", "bedømme" og lign., κρίνεσθαι "dømmes".

V. 32 Participiet κρινόμενοι står knyttet til det i den finitte verbalform ποιευσόμεθα implicitte subjekt. Altså "idet/når/hvis vi dømmes".

Det kan ikke med sikkerhed afgøres, om præp.leddet ὥπο [τοῦ] κυρίου (agens: BDR § 232,2; B&J § 260,3; HKN,S § 59b) er at forbinde med participiet κρινόμενοι eller med sætningsverbet ποιευσόμεθα. Det sidste synes dog mest nærliggende af meningsmæssige grunde.

Det sandsynligste er, at ἵνα-sætningen udtrykker en hensigt. BDR § 369; B&J § 296,1,2; HKN,S § 144. Se vedr. κατακρίθωσιν (af κατακρίνειν = fordømme) B&J nr. 349; s. 402; HKN,F § 88, nr. 57.

V. 33 Med ώστε (altså) konkluderer Paulus. Verbalformen ἐκδέχεσθε med objektet ἀλλήλους (B&J § 118; HKN,F § 32) må opfattes som en imperativ, og til det implicitte subjekt (identisk med ἀδελφοί μου) knytter sig participiet συνερχόμενοι (når I kommer sammen), hvortil igen præp.leddet εἰς τὸ φαγεῖν er knyttet. Præp.leddet angiver hensigten med at komme sammen. BDR § 402,2; B&J § 271,2; HKN,S § 170a.

Se vedr. φαγεῖν B&J nr. 236, s. 392; HKN,F § 88, nr. 35.

V. 34 I den indledende betingelsesbisætning er der realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Efter hovedsætningen ἐν οἴκῳ ἐσθίετω følger en hensigtsbisætning. BDR § 369; B&J § 296,1,2; HKN,S § 144.

Præp.leddet εἰς κρίμα udtrykker, hvad der ville blive resultatet af deres sammenkomster, hvis de ikke fulgte Paulus' anvisning.

Τὸ λοιπά er objekt for διετάκομαι (HKN,F § 62d), og ως ἐν ἔλθω er en indskudt tidsbisætning med eventualis. Betydningsmæssigt svarer ως αὐτὸν til ὅταν. BDR § 455,2; 382,3; B&J § 293,2; HKN,S § 147a. Se vedr. ἔλθω B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

Se vedr. ἔλθω B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

KAPITEL 12

V. 1 Se ang. præpledet περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν kommentarerne til 7,25 og henvisninger dér. Tῶν πνευματικῶν er et substantiveret adjektiv. Det er mest nærliggende at antage, at τῶν πνευματικῶν er neutrum og betegner åndelige gaver, men det kunne også give mening med maskulinum. Der ville så være tænkt på særligt åndsudrustede mennesker.

Vedr. konstruktionen οὐ θέλω ὑπᾶς ἀγνοεῖν henvises til kommentarerne til 10,1. Man kan måske sige, at det ovennævnte præpled står som objekt for ἀγνοεῖν.

V. 2 Analysen af dette vers er vanskelig. Hertil bidrager tekstkritiske spørgsmål. Skal der f.eks. læses ως ἀν ἡγεσθε (Nestle–Alands læsemåde), ως ἀνήγεσθε eller ώστε ἡγεσθε? I den første konstruktion har ἀν antagelig iterativ betydning, i den anden influerer partiklen på verbets betydning, og i den tredje har det sammen med ως sammenlignende betydning. Andre vanskeligheder: Er ως en genoptagelse af ὅτι, eller indleder ordet en ny sætning efter ὅτι-sætningen (genstandssætning) og ὅτε-sætningen (tidsbisætning)? Der foreligger i så fald en anakoluti, med mindre der i forbindelse med det afsluttende participium ἀπεγόμενοι underforstas imperfektformen ἦτε (B&J § 156; HKN,F § 81) og dermed forudsættes en perifrastisk konstruktion? Præpledet πρὸς τὰ εἰδώλα τὰ ἄφωνα er rykket ud af sætningen ως ἀν ἡγεσθε og anbragt foran denne.

Under forudsætning af, at ως genoptager ὅτι, og at der ikke underforstas et ἦτε, kan meningen noget omstændeligt gengives sådan: "I ved, at I, dengang I var hedninger, at I (eller: hvordan I) igen og igen førtes til de stumme afguder, idet I førtes væk." Er der, som nogle antager, tale om noget ekstatisk, gengives slutningen bedst med ordene "idet I blev revet med".

Underforstas ἦτε efter det afsluttende participium, kan meningen gengives sådan: "I ved, at I, dengang I var hedninger, blev revet med, så ofte som I førtes til de stumme afguder."

V. 3 I genstandsvisætningen ὅτι οὐδείς κτλ. (objekt for γνωρίζω) opfattes participiet λαλῶν naturligt som attributivt knyttet til οὐδείς. Præpledet ἐν πνεύματι θεοῦ, der har instrumental betydning, er at forbinde med λαλῶν.

Ἀνάθεμα er et substantiv, der betegner det, der er viet til en guddom. I bibelsk sprogbrug betegner ordet det, der er viet til undergang, dvs. det, der er forbanded; jfr. θάνατος. Ἀνάθεμα står her som subjektsprædikat; en form af verbet εἶναι (indikativ eller imperativ) må underforstås.

Se vedr. infinitiven εἰπεῖν, der står som udfyldende infinitiv efter δύναται,

B&J nr. 188, s. 387; HKN,F § 88, nr. 61.

Kύπτος er subjektsprædikat, og igen er verbet – her ἐστίν – underforstået. Se kommentarerne til 1,14 vedr. udtrykket εἰ μή. Præpledet ἐν πνεύματι ἀγίῳ er at forbinde med εἰπεῖν.

V. 4 Substantivet διαίρεσις kan betyde "fordeling", og χαρισμάτων kan så opfattes som en objektiv genitiv (BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40). Der er en tilsvarende konstruktion i begyndelsen af v. 5 og i begyndelsen af v. 6. Det fremgår, at der er tale om fordeling af forskellige nådegaver. Διαίρεσις kan også betyde "forskel", og er det i den betydning, ordet forekommer her, kan udsagnet gengives: "Der er forskel på nådegaver", eller: "Der er forskellige nådegaver".

Τὸ αὐτὸ πνεῦμα betyder "den samme Ånd"; altså kan τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα oversættes: "men det er den samme Ånd". Jfr. konstruktionen i slutningen af de to følgende vers (BDR § 288; B&J § 225,3c; HKN,S § 75).

V. 5 Se kommentarerne til v. 4 vedr. de forståelsesmuligheder, διαίρεσις åbner for.

V. 6 Se kommentarerne til v. 4 vedr. διαίρεσις. Det substantiverede participium ὁ ἐνεργῶν, der er knyttet til ὁ αὐτὸς Θεός, har τὸ πάντα som objekt.

I præpledet ἐν πᾶσιν er πᾶσιν antagelig maskulinum, men kan formelt også være neutrum (B&J § 104,1; HKN,F § 22).

V. 7 Se vedr. δίδοται B&J § 154; HKN,F § 79. Τοῦ πνεύματος opfattes naturligt som en subjektiv genitiv, da Ånden kan opfattes som subjekt for den verbalhandling, der ligger i φανέρωσις (BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 39).

Præpledet πρὸς τὸ συμφέρον skal forbindes med δίδοται og udtrykker en hensigt med verbalhandlingen. Se vedr. τὸ συμφέρον kommentarerne til 7,35.

V. 8 Udtrykket ὅ μὲν ... ἄλλῳ δέ betyder "til en ... til en anden" (BDR § 293,3b; B&J § 224,6a; HKN,S § 76).

Sævel σοφίας som γνώσεως lader sig naturligt forstå som objektiv genitiv, idet der må sigtes til den gave at kunne tale visdom og meddele indsigt (BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40).

Se kommentarerne til v. 4 vedr. τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

V. 9 Pronominet ἔτέρῳ optræder her som variant til ἄλλῳ, der findes i det foregående vers og forekommer adskillige gange i de umiddelbart efterfølgende sætninger, hvor der igen en enkelt gang varieres med ἔτέρῳ (BDR § 306,4). I alle tilfælde er dativen at forklare ved, at verbet δίδοται (jfr. v. 7) skal underforstås.

Det er nok også til dels af stilistiske grunde, at Paulus varierer præpledene. I v. 8 har vi διὰ τοῦ πνεύματος og καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. I v. 9 ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι og ἐν τῷ ἐν πνεύματι. Se vedr. ἐν B&J § 127; HKN,F § 40b.

Genitiven ισχάτων vil nogle opfatte som en objektiv genitiv, men mere nærliggende forekommer det at være, at genitiven står som en nærmere bestemmelse af χαρίσματα. En sådan genitiv kan betegnes en kvalitativ genitiv (BDR § 165; B&J § 232,6; HKN,S § 43).

V. 10 Genitiven δυνάμεων kan evt. opfattes parallelt med ισχάτων i v. 9, men bedst opfattes den som en objektiv genitiv (BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40). Det samme gælder πνεύματων og γλωσσῶν efter ἐμηνεῖσ, hvorimod γλωσσῶν efter γένη kan opfattes som artens genitiv eller en kvalitativ genitiv. Jfr. kommentarerne til v. 9.

V. 11 Πάντα ταῦτα er objekt og betonet sat forrest i sætningen. Τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα (den ene og samme Ånd) er subjekt, hvortil participiet διατρέψ (af διατρέψιν = "fordele", "uddele") knytter sig. Se vedr. ἐν B&J § 127; HKN,F § 40b.

Dativobjektet ἑκάστῳ (til enhver) er særligt betonet ved hjælp af adverbiet (en adverbial dativform) ἵστο, der her kan oversættes "særskilt", "individuelt".

Subjektet i den afsluttende καθώς-sætning er det samme som subjektet i hovedsætningen.

V. 12 Det med καθόπε (ligesom) korresponderende ord er οὗτος (således) ved indledningen til versets sidste sætning.

Muligvis er grunden til forekomsten af γάρ, at der nu følger en forklarende udfoldelse af det hovedsynspunkt, der er fremført i v. 4 til 11.

Talordet ἐν (B&J § 127; HKN,F § 40b) i den første sætning og ledetet ἐν σῶμα i den tredje står som subjektsprædikat.

Se om bøjningen af μέλη (μέλος), der forekommer flere gange i dette afsnit, B&J § 82 og HKN,F § 17.

Participiet ὄντα (B&J § 156; HKN,F § 81) er som participium conjunctum knyttet til πάντα μέλη og πολλὰ ὄντα svarer her betydningsmæssigt til en indrømmelsesbisætning (skønt de er mange). Se BDR § 418,3; B&J § 275,8; HKN,S § 181.

I οὗτος-sætningen er verbet underforstået. Hele verset kan gengives: "For ligesom legemet er ét og har mange lemmer, men alle legemets lemmer, skønt mange, er ét legeme, således også Kristus."

V. 13 I det indledende udtryk καὶ γάρ synes καὶ at stå uden egentlig selvstændig betydning. BDR § 452,3.

Umiddelbart opfattes ἐν ἐνὶ πνεύματι som en instrumental dativ, men forekomsten af udtrykket βοητίζειν ἐν ӯðæti åbner dog også for den mulighed, at ἐν πνεύματι har lokal betydning. Se kommentarerne til v. 12 vedr. ἐνὶ og ἐν senere i verset.

Med εἰς angives sikkert, hvad der bliver resultatet af dåbshandlingen, idet εἰς ἐν σῶμα βοητισθῆναι kan betyde "at døbes til at blive/være et legeme." Präpositionen kan dog også være brugt med lokal betydning. Ἐλλῆνες har i singulæris formen Ἐλλην.

Selv om ἐποτίσθημεν (af ποτίζειν = at give at drikke) er passiv, er det konstrueret med akkusativ (det saglige objekt). Se BDR § 159; B&J § 229,4.

V. 14 Se kommentarerne til v. 13 vedr. det indledende καὶ γάρ. Efter det andet subjektsprædikat πολλά skal pluralisformen μέλη underforstås. Se kommentarerne til v. 12 vedr. ἐν.

V. 15 Den indledende sætning er en betingelsesbisætning med eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. εἴπη B&J nr. 188, s. 387; HKN,F § 88, nr. 61.

Objektet for εἴπη er sætningerne ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος (direkte tale), og ὅτι har her betydningen "fordi". Udtrykket εἶναι ἐκ kan her gengives ved "tilhøre". Egentlig svarer ἐκ med genitiv til en partitiv genitiv (BDR § 164; B&J § 234,2; HKN,S § 41). Altså: "Fordi jeg ikke er hånd, tilhører jeg ikke legemet."

Παρότοι betyder "på grund af dette" = "derfor". BDR § 236,5. Direkte oversat: "(så) er den ikke derfor ikke af legemet" = "så tilhører den alligevel legemet." De to nægtelser ophæver her hinanden. Jfr. 9,6. Det er nogle, der vil opfatte den sidste sætning som et spørgsmål, men herimod taler nægtelsen οὐ.

V. 16 Konstruktionen i dette vers svarer ganske nøje til konstruktionen i det foregående. Der henvises derfor til kommentarerne til v. 15.

V. 17 Verset består af to parallelle sætningspar, og hvert par består af en betingelsesbisætning efterfulgt af en spørgende hovedsætning. Alle fire sætninger er nominal-sætninger.

Opfattes konstruktionen i betingelsesbisætningerne – hvad der ville være nærliggende; jfr. v. 19 – som irrealis, må man i dem underforstå imperfektformen ḥν og i hovedsætningerne ḥν ḥν. Irrealis om nutiden. BDR § 360; B&J § 262,2; HKN,S § 195b.

Ὀφθαλμός og ἄκοή er subjektsprædikater. Efter ὅλον – i den anden betingelsesbisætning – skal man underforstå τὸ σῶμα; jfr. den første.

V. 18 Det indledende *vuví* har logisk betydning. Vi kommer fra det irreale til sagens rette sammenhæng.

Præp.leddet ἐν τῷ σώματι er at forbinde med verbet ἔθετο. Se vedr. dette verbum B&J § 186 og nr. 669, s. 430; HKN,F § 79.

Leddet ἐν ἑκάστον αὐτῶν (hver enkelt af dem) er en præciserende bestemmelse til objektet μέλη (af μέλος).

Selv om det i NT er θέλειν og ikke έθέλειν, der forekommer i præsens, er det dog stammen med indledende ε, der forklarer η i augmentformerne, f.eks. som her i aoristformen ἤθέλησεν i versets sidste sætning. BDR § 66,3; B&J § 138,5 og nr. 179, s. 386; HKN,F § 44a, anm.l.

V. 19 Vedr. konstruktionen i verset se kommentarerne til v. 17. I hovedsætningen må altså underforstås ἐν τῷ.

Efter τὰ πάντα i betingelsesbissætningen må man nok skulle underforstå substantivet μέλη.

V. 20 Begge versets sætninger er nominalsætninger. Se vedr. ἐν B&J § 127 og HKN,F § 40b.

V. 21 Se vedr. den til δύναται knyttede infinitiv εἰπεῖν B&J nr. 188, s. 387; HKN,F § 88, nr. 61.

De to med χρείαν indlede sætninger er direkte tale. Det er χρείαν, der forklarer formerne σου og ὑμῶν. Udtrykket χρείαν ἔχειν konstrueres nemlig med genitiv.

I sætningen ἡ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῦ ποσίν må fra versets første sætning suppleres med οὐ δύναται εἰπεῖν. Substantivet ποσίν er en form af πούς. Πάλιν tjener her til at indføre et nyt eksempel parallelt med det umiddelbart foregående.

V. 22 Udtrykket ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, der kan gengives ved "men meget mere", eller bedre "nej, meget mere" sætter udsagnet i dette vers i relation til det foregående.

Subjektet i sætningen er hele det omfattende udtryk τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν = "de lemmer på legemet, der synes at være de svageste". Analyse af subjektet: Det til τὰ μέλη knyttede participium δοκοῦντα (af δοκεῖν), der her er trukket frem og anbragt mellem artikel og substantiv (BDR § 474,5a), udløser infinitiven ὑπάρχειν, og ἀσθενέστερα er subjektsprædikat. Ἀσθενέστερα er en komparativ (positivformen er i mask., nom., sing. ἀσθενής). Når der er tale om en sammenligning mellem to (evt. to grupper),

oversættes komparativ som superlativ.

Når subjektet som her er neutrum pluralis (τὰ μέλη), er verbalformen almindeligvis singularis, men subjektsprædikatet er neutrum pluralis, som det fremgår af ἀσθενέστερα.

V. 23 I relativbisætningen er det relative pronomen neutrum pluralis (ὅ), da det stadig handler om μέλη. Efter ἀτιμότερα må man da også underforstå μέλη. Direkte gengivet: "(Dem), som vi synes er legemets mindst ærværdige (lemmer)". Se vedr. oversættelsen af komparativen ἀτιμότερα kommentarerne til v. 22.

Det demonstrative τούτοις (dativen skyldes verbet περιτίθεμεν) i hovedsætningen er neutrum, da det gælder μέλη. Man kan godt sige, at det relative ὅ refererer til τούτοις.

Adjektivet ἀσχήμων (jfr. α-privativum) betyder "uanstændig", "usømmelig", og udtrykket τὰ ἀσχήμονα kan derfor være en betegnelse for kønsdelene.

Substantivet εὐσχημοσύνη betyder "anstændighed". Tanken er vel den, at klæderne sikrer anstændighed. Det til εὐσχημοσύνη knyttede adjektiv περισσοτέρων er en komparativ. Positivformen er περισσός, der betyder "det, der går ud over det sædvanlige mål".

V. 24 Τὰ εὐσχήμονα korresponderer med τὰ ἀσχήμονα i v. 23. Det er stadig kroppens forskellige dele, der tænkes på.

I forbindelse med χρεῖαν må der underforstås en genitiv (jfr. v. 21). Man kunne under indtryk af v. 23 underforstå τῆς εὐσχημοσύνης. Nogle håndskrifter læser τιμῆς (jfr. slutningen af verset), og det giver også god mening.

Se vedr. verbet συνεκέρασεν B&J nr. 319, s. 400; HKN,F § 88, nr. 48 (fejlagtig for 49), og se vedr. det til ὁ θεός knyttede participium δούς B&J § 188 og nr. 157, s. 384; HKN,F § 78.

Dativobjektet τῷ ὑστερουμένῳ (her neutrum) er et substantiveret participium. Verbet ὑστερεῖν betyder "lide mangel", "stå tilbage" og lign. Altså: "... han har givet det, der mangler (ære), så meget større ære". Se kommentarerne til det foregående vers vedr. περισσοτέρων.

V. 25 Verset består af to hensigtsbisætninger med verberne i konjunktiv. BDR § 369; B&J § 296,1.2; HKN,S § 144. Det er hensigten med det, Gud ifølge det foregående vers har gjort, der her kommer til udtryk. Se vedr. verbet ἦ B&J § 156; HKN,F § 81.

Τὸ αὐτὸν betyder "det samme", og her må tanken være, at de skal have den samme bekymring for hinanden, dvs. de skal bekymre sig for hinanden i samme grad.

Det er utvivlsomt ἀλλήλων (mask. plur. – B&J § 118; HKN,F § 32), der har

fremkaldt pluralisformen μεριψνῶσιν. Med τὰ μέλη (neut. plur.) som subjekt måtte man umiddelbart vente en singularisform af verbet.

V. 26 Ordparret εἴτε ... εἴτε oversættes her bedst: "når ... når". Se vedr. ἐν B&J § 127; HKN,F § 40b.

Med συν- i de to verber må πάντα τὰ μέλη betyde "alle de andre lemmer".

V. 27 Σῶμα og μέλη er subjektsprædikater. Præpositionsleddet ἐκ μέρους betyder "de!vis", "som del betragter". Med dette led bliver det altså præciseret, at udsagnet gælder dem "hver især". De er altså hver især hans lemmer.

V. 28 Selv om ordene οὓς μέν ikke følges op af οὓς δέ, må de stå i betydningen "nogle".

Når betydningen er "sætte/gøre en til noget", konstrueres τιθέναι (her θέτο) med to akkusativer – her er den første οὓς og den anden ἀποστόλους, προφήτας og διδασκάλους. BDR § 157; B&J § 216; HKN,S § 21. Se f. øvrigt vedr. θέτο B&J § 196 og nr. 669, s. 430; HKN,F § 79.

Πρῶτον, δεύτερον og τρίτον er ordenstal (neutrumer) brugt adverbialt.

Med ἔπειτα skifter konstruktionen. Verbet θέτο er ikke længere konstrueret med to akkusativer, men med almindeligt objekt, idet betydningen nu er "har givet" eller lignende.

Vedr. χαρίσματα ἰαμάτων og γένη γλωσσῶν henvises til kommentarerne til v. 9 og 10. Substantiverne ἀντιλημψεις og κυβερνήσεις forekommer kun denne ene gang i Det nye Testamente. Der er altså tale om hapax legomena i NT.

V. 29–30 Versene består af syv spørgsmål, hvorpå der i alle tilfælde forventes et benægtende svar. BDR § 427,2a; 440; B&J § 301,3; HKN,S § 211,1.

I de tre første sætninger skal man underforstå verbet εἰσίν, i den fjerde derimod ἔχουσιν, da δυνάμεις syntaktisk står parallelt med χαρίσματα i den følgende sætning og derfor er at opfatte som akkusativ, iet ordet står som objekt.

Γλώσσας kan opfattes som en instrumental dativ.

V. 31 Ζηλοῦτε er antagelig imperativ, men kan også være indikativ.

Komparativen μείζονα (af μέγας – B&J § 111,2; HKN,F § 26,d,e), der står som en adjektivisk bestemmelse til χαρίσματα, kan oversættes komparativisk (større), men betydningen er her snarere superlativisk (størst). Altså: "de største nådegaver".

Det i NT jævnligt forekommende præpledet καθ' ὑπερβολήν (til overmål) står her som en adjektivisk bestemmelse til ὄδόν. Opfattes ἔτι som hørende til udtrykket og dermed som en forstærkning af det, kan hele sætningen gengives sådan: "Og jeg vil vise jer en langt bedre vej."

KAPITEL 13

V. 1 I de to indledende betingelsesbisætninger (éðav eksplícit i den første) har vi tilsyneladende eventualis (BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b), men iflg. BDR § 373,2 er konjunktiven her meget beslægtet med den især fra klassisk græsk kendte potentielle optativ. Nægtelsen μή foran ἔχω viser, at ἔχω her må være konjunktiv. Formen i indikativ er den samme, men i så fald ville nægtelsen være øvk. Ταῦς γλώσσας er instrumental dativ.

Se vedr. γέγονα B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21. Formen svarer her betydningsmæssigt til εἰμί. Jfr. εἰμί i den parallelle sætning i v. 2.

Som subjektsprædikater står substantiverne χαλκός og κύμβαλον, der begge har en adjektivisk bestemmelse knyttet til sig i form af et præsens participium, nemlig ἡχῶν (af ἡχεῖν) og ἀλαλάζον (af ἀλαλάζειν).

V. 2 Konstruktionen i rækken af betingelsesbisætninger svarer til konstruktionen i de tilsvarende sætninger i v. 1. Se kommentarerne dér.

Til sætningen ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν er føjet en følgebisætning indledt med ώστε. I den er der konstrueret med nominativ med infinitiv. Nominativen (subjektet for infinitiven μεθιστάναι) er underforstået fra subjektet i den foregående sætning, dvs. "jeg". BDR § 405; B&J § 266,2; HKN,S § 164.

Se vedr. εἰδῶ B&J § 206; HKN,F § 88, nr. 69, og vedr. μεθιστάναι bøjningen af τίστηται B&J § 153; HKN,F § 78. Se vedr. öpn bøjningen af γένος B&J § 82,1; HKN,F § 17.

I versets afsluttende hovedsætning er subjektsprædikaten οὐθέν (= οὐδέν) neutrum. Nominativformen er οὐθεῖς (= οὐδεῖς). B&J § 123,2; HKN,F § 39.

V. 3 Det første ord καὶ svarer til καὶ ἐάν. Konstruktionen er i øvrigt som i det foregående, nemlig betingelsesbisætninger efterfulgt af en konkluderende hovedsætning. Her er dog til den anden betingelsessætning føjet en ἵνα-sætning.

Egentlig betyder ωμίζειν "give at spise", men her er gengivelsen "fordele" eller lignende bedre. Objektet τὸ ὑπάρχοντα er et substantiveret participium, der kan bruges som betegnelse for "ejendele".

Sætningen ἵνα καυχήσωμαι er afhængig af παραδῶ. Se vedr. dette verbum B&J § 188; HKN,F § 78. Καυχήσωμαι er aorist konjunktiv af καυχᾶσθαι. Visse håndskrifter har καυθήσομαι, der er futurum i passiv dannet af καίειν, der betyder "antænde", i passiv "brænde op". Der er også andre varianter.

Verbalformen ωφελεῖσθαι betyder "have gavn af"; οὐδέν (jfr. οὐθέν i v. 2) kan opfattes som sagens akkusativ. BDR § 159,2.

V. 4 Uanset om *ἡ ἀγάπη* er nævnt eller ej, er det ord subjekt for alle verberne i versene 4 til 7. Χρηστεύεται er *ha-*
pax legomenon i NT, og περιπερεύεται er hapax legomenon i græsk litteratur (*ἕποτε* = "en gang"; *λεγόμενον* = "talt/skrevet". Jfr. kommentarerne til 12,28).

V. 5 Udtrykket bestående af den bestemte artikel *τὸ* forbundet med genitiv af det refleksive pronomen *ἐστής* er objekt for *ζητεῖ*. Da det refleksive pronomen *ἐστής* refererer til subjektet (*ἀγάπη*), er det femininum, og det kan oversættes ved "sit eget".

Da *λογίζεσθαι τὸ κακόν* kan være udtryk for at tilskrive det onde som skyld på ens konto, er det nærliggende at oversætte *οὐ λογίζεται τὸ κακόν* ved "bærer ikke nag".

V. 6 Præpositionen *σύ* i det sammensatte verbum *συγχαίρει* kan være udtryk for, at kærligheden glæder sig sammen med andre over sandheden (*τῇ ἀληθείᾳ*), men måske svarer *συγχαίρει* betydningsmæssigt i det væsentlige til *χαίρει*. Skulle *τῇ ἀληθείᾳ* her være opfattet som et personificeret begreb (næppe sandsynligt), er betydningen "glæder sig sammen med sandheden".

V. 7 Under indtryk af, at også verbet *ὑπομένειν* (udholde) forekommer i dette vers, overvejer adskillige, om *στέγειν*, der kan have samme betydning som *ὑπομένειν* (jfr. f.eks. 9,12), her forekommer med betydningen "dække med tavshed", "holde for sig selv", "fortie". Det skulle så være det, der kunne være til ugunst for andre, der dækkes med tavshed.

Πάντα er i alle fire tilfælde objekt.

V. 8 *Πίπτειν* må her være brugt i betydningen "falde bort", dvs. "ophøre".
Οὐδέποτε = "ikke nogensinde", "aldrig".

Ordene *εἴτε ... εἴτε ... εἴτε* kan oversættes "er det ... er det ... er det". Der er altså tale om tre sætningspar, hvor hovedsætningerne kun består af et verbum. Subjekter slutter man sig til fra den foranstående *εἴτε*-sætning.

Καταρρέειν (se kommentarerne til 1,28; verbet forekommer også i de følgende vers samt i 2,6; 6,13 og 15,24–26) kan i passiv betyde "forsvinde", "ophøre".

V. 9 Som nævnt i kommentarerne til 12,27 kan *ἐκ μέρους* have betydningen "delvis", "brudstykkeagtig".

V. 10 I den indledende tidsbudsætning er konstruktionen *eventualis* (jfr. *ὅτε*, der er en sammentrækning af *ὅτι* og *ὅτι*) om det ubestemte tidspunkt i fremtiden. BDR § 382,3; B&J § 293,2; HKNS § 147a. Se vedr. *ἔλθῃ* B&J nr. 235, s. 392;

HKN,F § 88, nr. 34.

I bisætningen er det et adjektiv i neutrum (*τέλειον*), der er substantiveret og står som subjekt; i hovedsætningen er det præpleddet *ἐκ μέρους*. Se vedr. betydningen af *ἐκ μέρους* og vedr. passivformen *καταργηθήσεται* kommentarerne til v. 9.

V. 11 I en tidsbisætning om den kendte tid (den forgangne) anvendes indikativ; derfor *ἦντν* i denne og *γέγονα* i versets anden tidsbisætning og derfor *ὅτε* og ikke *ὅταν*. BDR § 382,1; B&J § 293,1,2; HKN,S § 194a. Se om verberne *ἦντν* og *γέγονα* B&J § 56 og nr. 122, s. 381; HKN,F § 81 og § 88, nr. 21.

Imperfektformerne *ἔλαλουν*, *ἔφρόνουν* og *ἔλογιζόμενην* udtrykker det durative, dvs. det, der var gældende over en længere tid.

Tὸ τοῦ νηπίου, der er objekt for *κατάργηται*, betyder "de ting, der hører til det at være barn", dvs. "det barnlige".

V. 12 De to sætningspar med *ἄρτι* i den første sætning efterfulgt af *τότε* i den næste er to af mange eksempler på den af Paulus yndede modstilling af to tider. Det er ofte dengang og nu, der modstilles, men her er det nu og engang i fremtiden.

De to til verbet *βλέπομεν* knyttede præpled *δι` ἑօόπτρου* ("ved hjælp af et spejl" = "i et spejl") og *ἐν αἰνίγματι* tjener begge til at fremhæve det ufuldkomne ved den nutidige seen. Egentlig betyder *αἰνίγμα* "gåde"; *ἐν αἰνίγματι* = "i en gåde". Nu ses der altså gådefuldt, dvs. utydeligt.

I den første hovedsætning må man underforstå verbet, der skal være futurum af *βλέπειν*, altså *βλέψωμεν*; jfr. *ἐπιγνώσομαι* i den parallelle hovedsætning ved versets slutning.

Πρόσωπον πρὸς πρόσωπον om den direkte seen "ansigt til ansigt". Udtrykket opfattes bedst som en adverbial bestemmelse til det underforståede verbum.

Se v. 9 vedr. *ἐκ μέρους*. Γινώσκειν er i hovedsætningen og i den efterfølgende sammenligningsbisætning betydningsmøæssigt intensiveret ved tilføjelsen af præpositionen *ἐπί*. Se i øvrigt vedr. *γινώσκειν* BDR nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21.

V. 13 Νῦν (jfr. f.eks. 12,18) er et såkaldt logisk νῦν, der ikke skal markere tid. Nu forholder det sig altså sådan, vil Paulus signalere med dette ord.

Da verbet står først, er der valgt singularis (*μένει*), selv om subjektet består af tre substantiver, *πίστις*, *ἔλπις* og *ἀγάπη*.

Μείζων er komparativform af *μέγας* (B&J § 111,2; HKN,F § 26e), men oversættes bedst superlativisk (den større blandt disse = den største af disse). Det demonstrative pronomen *τούτων* er altså at forstå som en partitiv genitiv.

KAPITEL 14

V. 1 Verberne διώκετε og ζηλοῦτε i de to første kunne formelt være indikativ, men må antages at være imperativ.

Det substantiverede adjektiv τὰ πνευματικά synes her brugt med samme betydning som τὰ χαρίσματα i 12,31.

Udtrykket μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε (konjunktiv) kan opfattes som afhængigt af ζηλοῦτε. Det kan oversættes: "... men især (μᾶλλον) efter at kunne profetere." Man kan også underforstå Θέλω (jf. v. 5), og den fuldstændige tankegang kan da gengives sådan: "... men især vil/ønsker jeg, at I skal profetere" (BDR § 387,2b og 392,1a). Her har ἵνα altså en betydning omrent svarende til ö. t.

V. 2 Den første sætning i verset begrunder μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε i slutningen af v.1. Den anden sætning angiver nok grunden til udsagnet i den første. Det er profeti og tungetale, der i disse vers sammenlignes.

Γλώσσῃ, der er at forbinde med det substantiverede participium ó λαλῶν (sætningens subjekt), må opfattes som en instrumental dativ.

Da det naturligvis er muligt at høre den tungetalende, må verbet ἀκούει her – som det også kan være tilfældet i andre sammenhænge – være brugt med betydningen "forstår".

Πνεύματι er antagelig en instrumental dativ. Tanken må være, at der tales ved hjælp af Ånden, der vel tænkes at være i den person, som taler i tunger.

V. 3 Ο προφητεύων står parrallelt med ó λαλῶν γλώσσῃ i v. 2. En tilsvarende modstilling kommer i v. 4.

Λαλεῖ er konstrueret med direkte objekt i form af substantiverne οἰκοδομήν, παράκλησιν og παραμυθίαν. Tanken må være, at den profeterende taler på en sådan måde, at det bliver til opbyggelse, opmuntrung og trøst.

V. 4 Dativen γλώσσῃ er brugt på samme måde som i det foregående vers.

Umiddelbart kunne det være nærliggende at oversætte ἐκκλησίαν ved "en menighed", altså ubestemt, men ordet hører til dem, der undertiden opfattes omrent som et egennavn, der i bestemt form ikke har artikel. BDR § 254,6.

V. 5 Se vedr. konstruktionen Θέλω efterfulgt af akkusativ med infinitiv (her πάντας ὑπᾶς λαλεῖν) kommentarerne til 7,7; jfr. 7,32; 10,1; 11,3; 12,1 og 16,7. I verset her udløser Θέλω ikke kun den nævnte akkusativ med infinitiv, men også ἵνα προφητεύητε. BDR § 392,1a.

Betydningsmæssigt gør det næppe nogen forskel, at Paulus i dette vers og i det

følgende anvender pluralisformen γλώσσας (instrumental dativ), hvor han tidligere har benyttet singularis. Se dog 12,30 og 13,1.

Se vedr. komparativen μείζων (subjektsprædikat) B&J § 111,2; HKN,F § 26e. Når ἢ (end) står foran andet sammenligningsled, står dette led i samme kasus som første sammenligningsled. Derfor nominativen ὁ λαλῶν.

Ἐκτὸς εἰ μή er et også i 15,2 (samt 1 Tim 5,19) forekommende pleonastisk udtryk (kombination af ἐκτὸς εἰ og εἰ μή = "undtagen" og "hvis ikke"), der må gengives: "med mindre da", "hvis da ikke". BDR § 376,1c.

Efter ἐκτὸς εἰ μή følger her konjunktivformen διερμηνεύῃ. I 15,2 er der konstrueret med indikativ. I 1 Tim 5,19 er der ikke noget verbum. BDR § 372,4. Det må være ham, der taler i tungter, som er det underforståede subjekt for διερμηνεύῃ.

Den af verbet διερμηνεύῃ afhængige ἵνα-sätze opfattes naturligt som en hensigtsbætning. BDR § 369; B&J § 296,1,2; HKN,S § 144.

Se vedr. λόγη B&J nr. 364, s. 404; HKN,F § 88, nr. 59.

V. 6 I de to betingelsesbætninger indledt med εἶναι er konstruktionen eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b.

Verberne i de to sætninger står i aorist konjunktiv. Se vedr. ἔλθω B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

Participiet λαλῶν (i den første betingelsesbætning) står knyttet til sætningens subjekt. Se vedr. γλώσσας kommentarerne til v. 5.

Sætningen τί ἡμᾶς ὠφελήσω er en spørgende hovedsætning. Af meningsmæssige grunde må ὠφελήσω her opfattes som futurum og ikke som en aorist konjunktiv. I øvrigt er verbet konstrueret med to akkusativer, idet ikke kun objektet (τú), men også dem, der gavnes (ὑμᾶς), står i akkusativ.

De disjunktive konjunktioner ή ... ή ... ή kan gengives "enten ... eller ... eller ... eller." Man kan godt mere generelt opfatte ἐν ἀποκαλύψει, ἐν γνώσει osv. som svarende til instrumental dativ, men præpleddene siger i første række noget om måden, der tales på. BDR § 219,4; B&J § 238,3.

V. 7 Hvis ikke οὖτος (egentlig: "alligevel") her opfattes som nogenlunde ensbetydende med οὐδείς ("ligeledes"), må der omstillinger til, for at meningen i verset bliver sammenhængende. Jfr. BDR § 450,2, hvor οὗτος i v. 9 anføres som grundelse for, at οὖτος er brugt svarende til οὐδείς, der nemlig kan korrespondere med οὐτως.

En temmelig direkte gengivelse af den foreliggende tekst kunne lyde: "Ligeledes [jfr. bemærkningen ovenfor] de livløse ting, der giver lyd, hvad enten det er en fløjte eller en harpe; hvis de ikke gør forskel på tonerne, hvordan skal så det, der spilles på fløjten eller harpen, kunne forstås?"

Participiet διδόντα (B&J § 154; HKN,F § 78) står knyttet til τὰ ἄσυχα, der her

sigter til musikinstrumenter, som det fremgår af det følgende.

Ἐὰν διαστολήν κτλ. er en betingelsesbætning med eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. verbalformen δῷ B&J § 188 og nr. 157, s. 384; HKN,F § 78.

Den til διαστολήν knyttede dativ τοῦς φέρεται kan opfattes som henseendet dativ. BDR § 197; B&J § 238,5; HKN,S § 35.

Se vedr. verbet i den spørgende hovedsætning γνωσθήσεται B&J nr. 123, s. 381; HKN,F § 88, nr. 22. Subjektet for γνωσθήσεται er de to substantiverede participier τὸ αὐλοῦμενον og τὸ κιθαριζόμενον.

V. 8 Καὶ γάρ har vi på lignende måde 11,9; 12,13,14. Ordene binder det, der nu kommer, sammen med det foregående.

Der en betingelsesbætning med eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. δῷ B&J § 188 og nr. 157, s. 384; HKN,F § 78.

Selv om subjektet σάλπιγκη er kommet imellem, hører adjektivet ὄδηλον sammen med φωνήν.

Τίς παρασκευάσεται = "hvem vil ruste sig?"

V. 9 Nu kommer det, Paulus vil tydeliggøre med sine billeder, som det fremgår af οὕτως καὶ ὑμεῖς ... ἐὰν μῆ (således også I ... hvis ikke).

Se vedr. ἐάν-sætningen og verbet δῶτε kommentarerne til v. 8, hvor der er en tilsvarende sætning, og hvor verbalformen δῷ forekommer. Präp.leddet διὰ τῆς γλώσσης er knyttet til verbet δῶτε og hører altså til ἐάν-sætningen, selv om det er anbragt før ἐάν. BDR § 475,1a. Objektet εὔσημον λόγον betyder "tydelig/forståelig tale".

Πῶς-sætningen er en syntaktisk parallel til den sidste sætning i v. 7. Se kommentarerne til dette vers.

Den perifrastiske konstruktion ἔσεσθε λαλοῦντες svarer til futurum, dvs. til λαλήσουσιν. BDR § 353,3; B&J § 164,4; HKN,S § 188. Se vedr. ἔσεσθε B&J § 171; HKN,F § 81.

Præpledet εἰς ὀρέα (af ὄρῳ) er knyttet til ἔσεσθε λαλοῦντες.

V. 10 Τύχοι er en stivnet optativform af τυγχάνω. Sammen med εἰ er τύχοι blevet en formelagtig vending, der kan betyde "måske", "eventuelt", "f.eks." og lignende. BDR § 385,2. Her tjener εἰ τύχοι til at moderere det demonstrative τοσαῦτα, der er at forbinde med γένη. Se om bøjningen af dette substantiv B&J § 82,1; HKN,F § 178. Φωνῶν er artens genitiv. BDR § 165; B&J § 232,5; HKN,S § 42. Hele sætningen kan gengives sådan: "Der findes hvem ved hvor mange slags sprog osv."

Versets sidste sætning er en nominalsætning bestående af subjekt og subjektsprædikat. Efter οὐδέν (B&J § 123,2; HKN,F § 39) skal man nok underforstå αὐτῶν (af

dem, dvs. af de mange slags sprog). Neutrumsformen οὐδέν kunne ganske vist også harmonere med οὐθός, men det ord forekommer slet ikke i sammenhængen.

Adjektivet ἔφωνος betyder egentlig "stum", "lydløs". Her synes meningen at være "uden tydelig/forståelig lyd".

V. 11 Der indledes med en betingelsesbisætning med verbet (εἰδῶ – B&J nr. 451, s. 411; HKN,F § 88, nr. 69) i konjunktiv (eventualis – BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b). Derfor nægtelsen μή og ikke οὐκ. BDR § 426; B&J § 298,2b; HKN,S § 211.

Med οὖν (stadig i betingelsesbisætningen) tilkendegives, at det, der nu siges, følger af det, der er sagt i det foregående. Det er dog ikke helt indlydende, hvordan tankegangen er. Objektet τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς kan bedst gengives ved "sprogets betydning".

Der følger to parallelle hovedsætninger. Ud fra ξοματ (B&J § 171; HKN,F § 81) må man slutte, at det underforståede verbum i den anden sætning er ξοτα.

Βόρβος er i begge tilfælde subjektsprædikat.

Præp.leddet ἐν ἑμοί er antagelig brugt svarende til dativ (BDR § 220,1) og er i så fald betydningsmæssigt en parallel til τῷ λαλοῦντι (dativus commodi); BDR § 188; B&J § 236,3; HKN,S § 28. Nogle overvejer at opfatte ἐν ἑμοί, så det har betydningen "i mine øjne".

V. 12 Konjunktionen ἐπεί angiver her årsag (da, eftersom). Ζηλωταί er subjekts-prædikat, der efterfølges af den objektive genitiv πνευμάτων (her: "nådegaver"). BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

Ζητεῖτε er imperativ og til denne er knyttet leddet ἵνα περισσεύητε, der formelt er en hensigtsbisætning, men betydningsmæssigt svarer til en udfyldende infinitiv. BDR § 392,1a.

Præp.leddet πρὸς οἰκοδομήν τῆς ἐκκλησίας knyttes naturligt til ἵνα περισσεύητε. Τῆς ἐκκλησίας er en objektiv genitiv. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

V. 13 Διό (derfor) – nemlig for at det kan komme til at tjene til menighedens opbyggelse.

Προσευχήσθω er en imperativ i medium, og γλώσσῃ er en instrumental dativ knyttet til subjektet ὁ λαλῶν.

Luk 22,40 og 22,46 er tydelige eksempler på, at konstruktionen προσεύχεσθαι efterfulgt af infinitiv og προσεύχεσθαι efterfulgt af en ἵνα-sætning betydningsmæs-sigt er parallelle. Jfr. også BDR § 392,1c. I begge tilfælde kan der gengives ved "bede om at osv" – her i v. 13: "bede om at kunne udlægge".

V. 14 Den begrundende konjunktion γάρ, der mangler støtte i en række betydelige håndskrifter og derfor meget vel kan være sekundær, er at forklare ud fra den

tanke, der ligger implicit i v. 13, nemlig at det er nødvendigt med en oversættelse af tungetalen.

I øvrigt består verset af en betingelsesbisætning (eventalis; BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b) efterfulgt af to hovedsætninger.

Adjektivet ἄκαρπος (subjektsprædikat) i versets sidste sætning betyder "ufrugtbar", og meningen kan være, at tungetalen ikke er til nytte for forstanden, men vel også, at forstanden er unyttig/uvirksom, når der tales i tunger.

V. 15 Τί οὖν ἔστιν; (jfr. f.eks. v. 26) kan gengives: "Hvad følger der af det?" Svaret kommer i de følgende sætninger.

Τῷ πνεύματι (to gange) og τῷ νοῖ (af νοῦς – også to gange) er nok at opfatte som instrumental dativ.

De to gange δέ κοι kan oversættes ved "men også". De verber, hvis stamme ender på λ, har kontraherede former i futurum. Derfor ωλῶ. Se B&J § 166a; HKN,F § 73d. I øvrigt udtrykker futurumformerne her nok mere ønske, end de udtrykker noget temporalt.

V. 16 Tankestrukturen i verset er: "Ellers, hvis du ..., hvorledes skulle så osv." Vedr. ἐπεί med betydningen "ellers" henvises til kommentarerne til 5,10.

I ἐάν-sætningen (betingelsesbisætning) er der eventalis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b.

Udtrykket ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου betyder direkte "den, der udfylder (= indtager) den ukyndiges plads". Det er så et vanskeligt fortolkningsspørgsmål, hvad der mere præcist menes med ἰδιώτη i denne sammenhæng.

Det netop omtalte udtryk er subjekt for ἐπεῖ (i en indirekte spørgebisætning, jfr. πῶς), der som objekt har det substantiverede τὸ ἀτίν. Se vedr. ἐπεῖ – en kontraheret futurumform – B&J nr. 217, s. 390; HKN,F § 88, nr. 61. I præpledset ἐπὶ τῇ σῇ σύχαριστᾳ er σῇ et possessivt pronomen. B&J § 119; HKN,F § 33.

Ἐπειδή angiver årsag og skal forbindes med οὐκ οἶδεν (for han forstår ikke). Se vedr. verbet B&J nr. 451, s. 411; HKN,F § 88, nr. 69.

Den indirekte spørgebisætning τί λέγεται står som objekt for οἶδεν i hovedsætningen.

V. 17 I stedet for den almindeligere konstruktion med μέν efterfulgt af δέ i den følgende sætning, har vi her i stedet for δέ det stærkere ἀλλά.

V. 18 I stedet for en ὅτι-sætning som objekt for εὐχαριστῶ (jfr. f.eks. 1,14) følger asyndetisk en ny parallel hovedsætning, hvilket dog ikke ophæver muligheden for at forstå det sådan, at den anden sætning udtrykker det, Paulus takker for.

I den anden hovedsætning er πάντων ὑμῶν andet sammenligningsleds genitiv efter

komparativen μᾶλλον. BDR § 185; B&J § 233,5; HKN,S § 46.

V. 19 Hensigtsbisætningen ἵνα καὶ ὅλλος κατηκόσω (for at jeg også kan undervise andre) er skudt ind i en hovedsætning, og sætningen ἵνα κτλ. er da også knyttet til den umiddelbart foranstående infinitiv λαλῆσαι, der for sin del er udløst af θέλω. Om konstruktionen i en hensigtsbisætning se BDR § 369; B&J § 296,1,2; HKN,S § 144.

I hovedsætningen er der en n  r sammenhæng mellem θέλω og ᾧ, der kan gengivesсад  n: "Jeg vil hellere ... end". Det er formentlig det komparativiske i verbet θέλω, der forklarer, at der her ikke er noget μᾶλλον i forbindelse med ᾧ. BDR § 480,4.

Selv om der ikke er bestemt artikel knyttet til ἐκκλησία, er ordet antagelig at oversætte bestemt, da det har karakter af egenavn. BDR § 254,6.

Πέντε λόγους og μυρίους λόγους er objekter for λαλῆσαι, der som nævnt står som udfyldende infinitiv til θέλω.

Såvel dativen τῷ νοῦ (af νοῦς) som præp.leddet   n γλώσσῃ har instrumental betydning.

V. 20 De tre verber γίνεσθε, νηπιάζετε og γίνεσθε må opfattes som imperativer; jfr. bl.a. nægtelsen μή i forbindelse med det første verbum. Efter det første og det sidste verbum er der subjektsprædikat, nemlig παιδία (substantiv) og τέλειοι (adjektiv).

Τέτις φρεσίν (nominativ i sing: φρήν), τῇ κακίᾳ og igen ταῖς φρεσίν er tre eksempler på henseendets dativ. BDR § 197,1; B&J § 238,5; HKN,S § 35.

V. 21 Det   ti, som indfører det gammeltestamentlige citat, er et   ti-recitativum. BDR § 470,1; B&J § 283,4; HKN,S § 200c.

Pr  p.leddene én ἑτερογλωσσοῖς og én χείλεσιν (af χεῖλος) svarer betydningsmæssigt til instrumental dativ. Adjektivet ἑτερόγλωσσος er her brugt substantivisk om personer, der taler et fremmedsprog. Tilsvarende er ἑτέρων, der betyder "andres", her brugt om "fremmedes" i betydningen "fremmede folks". ApG 2,4 har ἑτέρως γλώσσαις.

Leddet καὶ οὐδὲ οὔτως betyder direkte gengivet "og ikke engang således".

Genitiven μου skyldes det foranstående verbum εἰσακούσονται. BDR § 173,3; B&J § 234,4; HKN,S § 44d.

V. 22 Det indledende ώστε står her med betydningen "altså", og ordet tilkendegiver, at det, der siges nu, folger af det, der er sagt i det foregående.

Sætningen ώστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖῶν εἰστιν kan gengives: "altså tjener tungetalen som tegn." BDR § 145,1.

Med hensyn til de to syntaktisk parallele led οὐ τοῖς ὀπίστοις og τοῖς πιστεύ-

ουσιν (dativus incommodi og dativus commodi. BDR § 188; B&J § 236,3; HKN,S § 28) gælder, at der i det første tilfælde er tale om et substantiveret adjektiv, i det andet om et substantiveret participium. Det nævnte led kommer hver to gange og udgør en chiasme.

I versets anden sætning er verbet (vel ἐστίν) underforstået.

V. 23 Verset består af tre betingelsesbisætninger (i alle tre tilfælde eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b) efterfulgt af en spørgende hovedsætning (οὐκ ἔροῦσιν), hvortil genstandssætningen ὅτι μαίνεοθε er knyttet som objekt.

Se vedr. συνέλθην og εἰσέλθωσιν B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34, og vedr. ἔροῦσιν B&J § 175; HKN,F § 88, nr. 61.

Præpledet ἐπὶ τῷ αὐτῷ, der er at forbinde med verbet συνέλθη, betyder "på det samme sted", "sammen". Se 11,20 og BDR § 233,1. Her har vi pluralisformen ἴδιῶται, hvor det i v. 16 var singularis og sådan igen i v. 24.

Nægtelsen οὐκ foran ἔροῦσιν viser, at der ventes et bekræftende svar. BDR § 427,2a; B&J § 301,2; HKN,S § 211,1.

"Ότι i versets sidste sætning kan opfattes som recitativum (jfr. kommentarerne til v. 21), men det er ikke nødvendigt at gøre det.

V. 24 Verset indledes som v. 23 – her dog kun med to betingelsesbisætninger. Se kommentarerne til v. 23 vedr. verbet εἰσέλθη.

Verbet ἐλέγχειν har som grundbetydning: "bringe frem i lyset", "overbevise". Det, der bringes frem i lyset / overbevises om, er ofte synd og misgerninger. Her kan ἐλέγχεται ύπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ύπὸ πάντων derfor oversættes: "overbevises han af alle, prøves han af alle."

Med præpledet ύπὸ πάντων (to gange) indføres det saglige subjekt. BDR § 232,2; B&J § 260,3; HKN,S § 59b. Det grammatiske subjekt for verberne ἐλέγχεται og ἀνακρίνεται er τις ἄπιστος ἢ ἴδιώτης i den foregående sætning.

V. 25 Det substantiverede adjektiv τὰ κρυπτά (pluralis) er subjekt, og adjektivet φανερά er subjektsprædikat. Når subjektet er neutrum pluralis, er verbet singularis (jfr. γίνεται). Pronominet αὐτοῦ refererer til τις ἄπιστος ἢ ἴδιώτης i v. 24.

Til subjektet for προοκυνήσει er knyttet participierne πεσών (B&J nr. 540, s. 419; HKN,F § 88, nr. 79) og ἀπαγγέλλων, og ἀπαγγέλλων har som objekt den efterfølgende sætning, hvor ὅτι naturligt opfattes som ὅτι–recitativum. Jfr. kommentarerne til v. 21.

"Οντως er et adverbium dannet af ὄντος, der er genitivformen af participiet ὥν (af verbet εἶναι). Præpledet ἐν ύμῖν kan naturligvis betyde "i jer", men betyder her snarere "iblandt jer".

V. 26 Se kommentarerne til v. 15 vedr. udtrykket *τί οὖν ἔστιν*;

Med *ὅταν* indledes en tidsbisætning med *eventualis*. BDR § 382,3; B&J § 293,2; HKN,S § 147a.

Meningen med den række af sætninger, der indledes med *ἔκαστος ψαλμὸν ἔχει*, må være: Enhver har noget, en har en salme, en en belæring osv.

Formen *γινέσθω* er imperativ i medium. Subjektet er *πάντα*, der refererer til alt det, der lige er nævnt, og med *πρός οἰκοδομήν* angives hensigten med det alt sammen.

V. 27 Det indledende *εἴτε* har ikke noget korresponderende *εἴτε* og får derfor her betydningen "hvis", "når".

Præpositionen *κατά* er her brugt til angivelse af det distributive; *κατά δύο* betyder altså: "to hver gang". BDR § 224,3; B&J § 241,10; HKN,S § 55a.

Til det distributive udtryk *κατά δύο* hører *η τὸ πλεῖστον τρεῖς*, der betyder "eller højest tre". *Τὸ πλεῖστον* (superlativform af *πολύς*) er en adverbial akkusativ. BDR § 160; HKN,S § 25.

Præp.leddet *ἄντα μέρος* bruges som fast udtryk med betydningen "skiftevis", "i rækkefølge" eller lignende. BDR § 204; HKN,S § 60.

Er talordet *εἷς* brugt med dets egentlige betydning, pointeres det, at én og kun én skal udlægge. Det er dog muligt, at *εἷς* forekommer med samme betydning som *τις* i den første sætning i verset, altså som ubestemt pronomen. BDR § 247,2.

V. 28 I den indledende betingelsesbisætning er der *eventualis*. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. verbet i sætningen B&J § 156; HKN,F § 81.

Det underforståede subjekt for imperativerne *σιγάτω* og *λαλεῖτω* slutter man sig til ud fra v. 27.

Λαλεῖτω er konstrueret med *datus commodi*. BDR § 188; B&J § 236,3; HKN,S § 28.

V. 29 Verset består af to sætninger, og i begge sætninger er verbets måde imperativ.

Verbet *διακρίνειν* er her brugt i betydningen "bedømme", nemlig bedømme proferernes ord; jfr. den i 12,10 nævnte nådegave: at bedømme ånder.

V. 30 Se vedr. konstruktionen i *ἐάν*-sætningen kommentarerne til v. 28.

Udtrykket *ἐάν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ* betyder ordret: "men hvis der bliver åbenbaret for en anden", dvs. "men hvis en anden får en åbenbaring."

Participiet *καθημένῳ* ("siddende" – her omrent lig "tilstedevarende") står som en nærmere bestemmelse til pronominet *ἄλλω*.

V. 31 *Προφητεύειν* er en udfyldende infinitiv efter *δύνασθε*, og præp.leddet *καθ-*

Ἐνα betyder "en efter en", "en ad gangen" og lign. Jfr. kommentarerne til v. 27 vedr. κατά med distributiv betydning.

Hovedsætningen, dvs. versets første sætning, efterfølges af to bisætninger, der enten er hensigs- eller følgebisætninger. BDR § 369; B&J § 296,1.2 og 295,4; HKN,S § 144 og 145. Μανθάνειν har betydningen "modtage belæring". Verbet παρακαλῶνται er præsens kunjunktiv i passiv.

V. 32 Πνεύματα er undertiden konstrueret med verbet i pluralis, undertiden – som f.eks. her – med verbet i singularis.

Verbalformen ὑποτάσσεται betyder "underordner sig", og den instans, underordningen gælder, står i dativ – derfor her προφήταις.

V. 33–34 Med sætningen "for Gud er ikke en uordenens, men en fredens Gud" begrundes udsagnet i v. 32. Genitiverne ἀκοταστασίας og εἰρήνης tjener altså som en nærmere bestemmelse af ὁ Θεός.

Leddet ὡς ἐν πάσεις ταῦς ἐκκλησίας τῶν ἀγίων i v. 33b udtrykker en sammenligning. Man kan opfatte det som hørende til v. 33a, men også – som bl.a. i Nestle–Alands tekst – som hørende til begyndelsen af v. 34. De håndskrifter, der efter γυναικες (af γυνή) har et μέν, har formentlig også knyttet sammenligningsleddet sammen med v. 34. Σιγάτωσαν er præsens imperativ, hvormed det skal tilkendegives, at påbudet har permanent gyldighed.

Udtrykket οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς betyder "det er dem ikke tilladt". Det er infinitiven λαλεῖν, der er subjekt for ἐπιτρέπεται.

Se kommentarerne til v. 32 vedr. betydningen ὑποτάσσεσθωσαν. Ingen er det præsens imperativ.

Den afsluttende καθώς-sætning er en sammenlignningsbisætning, men den er samtidig begrundende.

V. 35 Det er de ovenfor nævnte kvinder, der er subjekt for θέλουσσι i den indledende betingelsesbisætning (realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a) og for ἐπερωτάτωσαν (præsens imperativ) i den efterfølgende hovedsætning.

Θέλουσσι er konstrueret med udfyldende infinitiv, nemlig μαθεῖν, hvortil det ubestemte pronomen τι er knyttet som objekt. Se vedr. μαθεῖν B&J nr. 389, s. 406; HKN,F § 88, nr. 63. Ordet ἰδίους er her brugt som possessivt pronomen, evt. i stedet for en possessiv genitiv af det personlige pronomen, nemlig σὺντῷ. Man kan derfor oversætte "deres mænd".

I sætningen αἰσχρὸν γάρ κτλ. er λαλεῖν subjekt, og αἰσχρόν (adjektiv i neutrum) er subjektsprædikat. Den, for hvem noget er "usæmmeligt", står i dativ – her γυναικί.

V. 36 Verset rummer to spørgsmål, begge indledt med τι – og i øvrigt begge

ironiske. Også i det andet spørgsmål er subjektet ὁ λόγος τοῦ θεοῦ.

Se vedr. verbet ἐξῆλθεν B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34. Præp.leddet εἰς ὑμᾶς μόνον betyder "til jer som de eneste" = "til jer alene".

V. 37 Den indledes med en betingelsesbisetning. Konstruktionen er realis. BDR § 372,l; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Efter δοκεῖ er konstruktionen nominativ (αὐτός underforstået) med infinitiv (εἶναι). BDR § 405; B&J § 266,2a; HKN,S § 164. Προφήτης og πνευματικός er subjektsprædikater. Πνευματικός er et adjektiv, der betyder "åndelig" – her nok specielt "åndeligt udrustet", nemlig med en eller anden nådegave

Konstruktionen ἐπιγινωσκέτω ἡ γράφω ύμῖν ὅτι κτλ. = ἐπιγινωσκέτω ὅτι ἡ γράφω ύμῖν κτλ. Sagligt er ὅτι-sætningen altså objekt for imperativen ἐπιγινωσκέτω, og relativsætningen ἡ γράφω subjekt for ἔστιν. Ἐντολή, hvortil genitiven κυρίου knytter sig, er subjektsprædikat.

V. 38 Verset begynder med samme type sætning som v. 37.

Verbet ἀγνοεῖν forekommer hyppigst med betydningen "ikke kende", "være uvidende", men det kan også – som formentlig her – betyde "ikke anerkende". Som objekt for ἀγνοεῖ kan underforstås et τοῦτο eller et ταῦτα, der så refererer til det foregående.

Det saglige subjekt for passivformen ἀγνοεῖται er Gud (passivum divinum). "Han bliver ikke anerkendt" er altså ensbetydende med "ham anerkender Gud ikke."

V. 39 Οὗτε er konkluderende og kan gengives med "altså".

Infinitiverne προφητεύειν og λαλεῖν er substantiverede og står som objekt i hver sin sætning. Til τῷ λαλεῖν knytter sig den instrumentale dativ γλώσσας.

Af nægelsen μή fremgår, at κωλύετε er imperativ (BDR § 426; B&J § 298,2b; HKN,S § 211), og det samme må ζηλοῦτε i den foregående sætning være.

V. 40 Til imperativen γινέσθω (πάντα er subjekt) er knyttet to præciserende bestemmelser, dels adverbiet εὐσχημόνως, der betyder "anstændigt", "sømmeligt", dels præp.leddet κατὰ τάξις, der betyder "i den rette orden", "ordentligt". Præp.leddet κατὰ τάξις kommer kun denne ene gang hos Paulus.

KAPITEL 15

V. 1-2 Verbet γνωρίειν har oftest betydningen "kundgøre", "bekendtgøre", men her er betydningen en lidt anden, nemlig "henvise til", "minde om", og det har som objekt τὸ εὐαγγέλιον, hvortil knytter sig fire relativsætninger. I de to første relativbissætninger er det relative pronomen objekt, i de to sidste er det relative pronomen styret af en præposition. Se vedr. verberne παρελάβετε og ἔστηκοτε B&J nr. 364, s. 404 og § 206,4; HKN,F § 88, nr. 59 og § 78 (bemærk anm. 6, s. 88). De to første relativsætninger siger, hvad der *er sket* (εύηγελισάμην, παρελάβετε), den tredie, hvad der *gælder nu* (ἔστηκε), og i den fjerde siges så, hvad der *sker og skal ske* (σώζεσθε). Selv om σώζεσθε er en præsensform, rummer verbet her også noget futurisk. Jfr. 1,18.

Det spørgende τίνι λόγῳ i den sidste af de fire sætninger forklares forskelligt.
 1) Man kan opfatte det som afhængigt af γνωρίζω ίμιτν τὸ εὐαγγέλιον. Paulus minder ifølge den forståelse ikke kun i almindelighed om evangeliet, men minder mere konkret om, hvordan (med hvilket ord, på hvilken måde) han har gjort det. BDR § 298,4 og 478. 2) En anden mulighed er at opfatte τίνι λόγῳ κτλ. som en foranstillet spørgesætning afhængig af εἰ κρέχετε (altså: "hvis I holder fast ved det ord, hvormed jeg forkyndte jer det" – eller: "hvis I holder fast ved, med hvilket ord (dvs. hvordan) jeg forkyndte jer det").

Se kommentarerne til 14,5 vedr. det pleonastiske udtryk ἐκτὸς εἰ μή. Adverbiet εἰκῇ er knyttet til verbet.

V. 3 Se vedr. παρέδωκα og παρέλαβον (terminus technicus også for den kristne overleveringspraksis) kommentarerne til 11,23. Vedr. de to verber se B&J § 188 og nr. 364, s. 404; HKN,F § 78 og § 88, nr. 59.

Objekt for παρέδωκα er dels relativsætningen ὃ καὶ παρέλαβον, dels de efterfølgende ὅτι-sætninger (den første her i v. 3), der udfolder relativsætningens indhold.

Præpledet ἐν πρώτοις har formentlig betydningen "i første række", "frem for alt", men det kunne også have tidslig betydning og sigte til, hvad Paulus meddelte dem som noget af det første.

Se vedr. ἀπέθανεν B&J nr. 276, s. 396, HKN,F § 88, nr. 41. Genitiven τῶν ἀμαρτιῶν skyldes præpositionen ὑπέρ. Til τῶν ἀμαρτιῶν knytter sig den subjektive genitiv ἡμῶν. BDR § 163; B&J § 232,2; HKNS, § 39.

Κατὰ γραφὰς betyder "ifølge skrifterne".

V. 4 Se vedr. verbet ἐτάφη og ἐγήγερται B&J nr. 263 og 177, s. 395 og 386; HKN,F § 7f og 50a samt § 88, nr. 30 og § 45b, anm. 1. Se desuden BDR § 342,1c;

B&J § 255,1,2; HKN,S § 124.

Tῆ μέρα τῇ τρίτῃ er lokativ dativ om tidspunktet. BDR § 200; B&J § 237,2; HKN,S § 36.

V. 5 Se vedr. verbet ὤθη B&J nr. 477, s. 413; HKN,F § 88, nr. 72. Formen ὤθη kan oversættes ved "blev set af", men også ved "viste sig for". Da ὤθη her er konstrueret med dativ, er den sidste måde at oversætte på umiddelbart nærliggende. Af det aramaiske קָרֵב (klippe) er dannet egennavnet Κηφᾶς med akkusativformen Κηφᾶν, genitivformen Κηφᾶ og dativformen Κηφᾶ.

Talordet δῶδεκα er ubøjeligt, men artiklen τοῦ viser, at δῶδεκα her er dativ ligesom Κηφᾶ – bestemt af verbet ὤθη.

V. 6 Adverbiet ἐπάνω, der her står i stedet for πλείων (ἢ), efterfølges ikke af nogen bestemt kasus. Jfr. BDR § 185,4. Dativen πεντακοσίοις ἀδελφοῖς skyldes verbet ὤθη; jfr. v. 5.

Πλείονες i relativbisætningen er en komparativform. Se bøjningen af πολύς B&J § 111,2; HKN,F § 26d.

Verbet μένειν, der oftest forekommer i betydningen "(for)blive", er her brugt i betydningen "leve", og κομψήναι (her ἐκομψήθησαν) er et eufemistisk udtryk for "at dø".

V. 8 Neutrumbformen ἔσχατον er her brugt som adverbium og efterfølges af den partitive genitiv πάντων. En anden måde at konstruere på ville have været ἔσχάτῳ (parallelt med κάμοι) πάντων.

Ὥσπερεί er en sammenligningskonjunktion svarende til ὥσπερ; ὥσπερεί, der kun forekommer denne ene gang i NT, udgør her sammen med τῷ ἐκτρώματι et sammenligningsled – "ligesom for et misfoster".

Κάμοι = καὶ ἔμοι.

V. 9 Subjektsprædikatet ἐλάχιστος er en superlativform (B&J § 111,2; HKN,F § 26e), og den efterfølges af en partitiv genitiv.

Efter det relative ὃς, der knytter sig til ἐγώ, følger ίκανός som subjektsprædikat, og ίκανός er konstrueret med infinitiven καλεῖσθαι (BDR § 393,3), hvortil knytter sig prædikatet ἀπόστολος.

Med δύο indledes en årsagsbisætning. Ἐδίκεια kan opfattes som en kompleksiv aorist. BDR § 332,1; B&J § 254; HKN,S § 118.

V. 10 Χάριτι er en instrumental dativ, og θεοῦ en subjektiv genitiv. Altså: "Ved den nåde, Gud har vist, er jeg, hvad jeg er." Man kan sige, at relativsætningen ὃ εἴμι står som subjektsprædikat.

Med *ν εἰς ἐμέ* knyttes et præpled til *ἡ χάρις*, hvorved dette ord får en nærmere bestemmelse; *οὐ κενή* er subjektsprædikat; *κενή* er et adjektiv. Se vedr. ἐγενήθη B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21.

Efter komparativen *περισσότερον* følger *αὐτῶν πάντων* som andet sammenligningsleds genitiv. BDR § 185; B&J § 233,5; HKN,S § 46.

Præpledet *σὺν ἐμοὶ* tjener – jfr. tidligere i verset *εἰς ἐμέ* – som en nærmere bestemmelse af subjektet *χάρις*.

V. 11 *Εἴτε ... εἴτε* = "hvad enten ... eller". Altså: "Hvad enten det er mig, eller det er dem, således osv."

Præsensformen *κηρύσσομεν* om Paulus' stadige forkyndervirksomhed, aorist-formen *ἐπιστεύομετε* om læsernes overgang til tro.

V. 12 Egentlig hører *Χριστός* øtu-sætningen til, men ordet er proleptisk trukket frem i betingelsesbetingning. Der kunne altså have stået *κηρύσσεται* øtu *Χριστός* κτλ. Se vedr. ἐγίγερται B&J nr. 177, s. 386; HKN,F § 88, nr. 30. Verbet forekommer også i de følgende fem vers i forskellige former.

Verbet *λέγουσιν* i den spørgende hovedsætning har den efterfølgende øtu-sætning som objekt. Præpledet *ἐν ὑμῖν τινες* = "nogle af/iblandt jer".

Udtrykket *ἀνάστατος νεκρῶν* (se også v. 13) er vel ensbetydende med *ἀνότατος ἐκ νεκρῶν*. Der er altså næppe tale om en subjektiv genitiv. Selv om der ikke er bestemt artikel foran *νεκρῶν*, er der dog nok tænkt på "de døde". BDR § 254,4.

V. 13 I den indledende betingelsesbetingning er konstruktionen realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a. Paulus tager ikke her stilling til, om betingelsen er opfyldt, men betoner, hvad konsekvensen er, hvis den er opfyldt. Se vedr. ἐγίγερται B&J nr. 177, s. 386; HKN,F § 88, nr. 30.

V. 14 Konstruktionen er den samme som i v. 13, og det er den fremførte betingelse også. I v. 14 påpeger Paulus dog to konsekvenser. Den konklusive partikel *ὅρ* har netop den funktion at markere denne sammenhæng mellem betingelses- og hovedsætning.

Adjektiverne *κενόν* og *κενή* (der her betyder "uden indhold") er subjektsprædikater. Genitiven *ἡμῶν* er en subjektiv genitiv, og det samme er antagelig *ὑμῶν*.

Substantiverne *κήρυγμα* og *πίστις* har tankemæssig forbindelse til verberne *κηρύσσομεν* og *ἐπιστεύομετε* i v. 11.

V. 15 Den indledende hovedsætning er den tredie konsekvens, hvis betingelsen i begyndelsen af v. 14 er opfyldt. Udtrykket *εὑροσκόμεθα ψευδομάρτυρες* betyder

"vi findes (at være/som) falske vidner"; ψευδομάρτυρες er altså at opfatte som subjektsprædikat, og hertil knytter sig τοῦ θεοῦ som en objektiv genitiv. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

Den første af de to ὅτι-sætninger er en årsagsbisætning, hvor grunden tiludsagnet i hovedsætningen angives. Den anden ὅτι-sætning er en objektsætning (objekt for ἐμαρτυρήσαμεν i årsagsbisætningen).

Præp.leddet κατὰ τοῦ θεοῦ betyder "imod Gud", da μαρτυρεῖν κατά τίνος betyder "vidne imod en".

Efter relativbisætningen ὡς οὐκ ἔγειρεν følger afsluttende, indledt med det forstærkende εἴπερ, en betingelsesbisætning. BDR § 454,2. Se vedr. ἔγειρεν B&J nr. 177, s. 386; HKN,F § 88, nr. 30.

V. 16 Konstruktionen i dette vers svarer helt til den i v. 13. Der henvises derfor til kommentarerne til dette vers.

V. 17–18 Paulus fortsætter med konstruktioner indledt med en betingelsesbisætning (realis). Her i v. 17–18 er tre hovedsætninger (de to i v. 17, den tredie i v. 18) knyttet til betingelsesbisætningen; der opregnes altså tre konsekvenser, der gælder, hvis betingelsen er opfyldt. Den første er parallel med den, der anføres i slutningen af v. 14; blot er det dér adjektivet κενή, hvor det i v. 17 er ματαία. Der er i begge tilfælde tale om nominalsætninger, hvor man må underforstå verbet ἔστιν. Den anden hovedsætning er asyndetisk tilføjet. I den tredie, hvor ἄρα betoner udsagnets karakter af konsekvens, består subjektet af et substantiveret participium i passiv, nemlig οἱ κομηθέντες. Det er til dette led, præp.leddet ἐν Χριστῷ knytter sig.

Se vedr. ἀπόλοντο B&J nr. 62, s. 376; HKN,F § 88, nr. 10 og 11.

V. 19 Konstruktionen i v. 19 er formelt en parallel til den, der er flere eksempler på i det foregående, men egentlig er hele verset underordnet betingelsen i begyndelsen af v. 17. Det, der siges i v. 19, gælder, hvis betingelsen i v. 17 er opfyldt.

I betingelsesbisætningen antages verbalformen ἤλπικότες ἐσμεν oftest og nok også med rette at være en perifrastisk perfektum (BDR § 352; B&J § 207,2; HKN,S § 188), men det kan dog overvejes, om participiet står substantivisk, så meningen er: "vi er nogle, der håber". Adverbiet μόνον kan forbindes med verbet, men skal nok snarere forbindes med ἐν Χριστῷ.

Komparativen ἐλεεινότεροι har her, hvor den efterfølges af andet sammenligningsgenitiv, egentlig superlativisk betydning. BDR § 185; B&J § 233,5; HKN,S § 46.

V. 20 Nuvé har logisk betydning. Det indleder den sætning, hvori Paulus pointerer, hvordan det efter hans opfattelse faktisk forholder sig. Et tilsvarende vúv/vúv forekommer 5,11 og 12,18. Se vedr. ἐγίγνεται kommentarerne til v. 12.

Ἀπαρχή, der er en terminus fra offersproget, er en apposition til Χριστός og efterfølges af den partitive genitiv τῶν κεκομημένων, der er et substantiveret participium i medium af κομῆσθαι. BDR § 164; B&J § 232,4; 233,2; HKN,S § 41.

V. 21 Konjunktionen ἐπειδή betyder "da", "fordi". Der er altså tale om en årsagskonjunktion. Begge sætninger i verset er nominalsætninger. Det underforståede verbum kunne være former af εἰναι, men det ville måske endnu bedre ramme tankegangen i den første sætning at underforstå "er kommet" og i den anden "kommer". Bemærk tempusskiftet i det følgende vers.

Præp.leddet δι` ἀνθρώπου kan i begge tilfælde oversættés ved "gennem et menneske" eller "ved et menneske".

Se kommentarerne til v. 12 vedr. udtrykket ὀνάστασις νεκρῶν.

V. 22 I sammenligningsbisætningen er brugt præsens, hvorimod der er futurum passiv i hovedsætningen.

Som det mange gange er tilfældet med transkriberede hebraiske navne, er navnet Αδám ubøjeligt. Artiklen viser, at ordet her står i dativ.

Præp.leddene ἐν τῷ Ἀδám og ἐν τῷ Χριστῷ sigter til det fællesskab, alle mennesker har med Adam, henholdsvis det fællesskab, de i troen kan få med Kristus. Derfor kan ἐν her oversættes ved "med".

V. 23 I den første sætning skal man underforstå verbalformen ζωοποιηθήσεται; jfr. ζωοποιηθήσονται i slutningen af v. 22.

Substantivet τάγμα betyder oftest "afdeling", "gruppe", "klasse" og lign. Her i dette vers spiller det tidslige utvivlsomt ind. Tanken med præp.leddet ἐν τῷ ἵδιῳ τάγματι synes at være, at enhver skal levendegøres, når tiden for dem, man hører sammen med, er inde.

Udtrykket οἱ τοῦ Χριστοῦ betyder "dem, der hører Kristus til". Jfr. BDR § 162,7.

Substantivet παρουσία (jfr. verbet πάρειν) har som grundbetydning "tilstedevarelse", men kan også betyde "ankomst". I urkisten sprogbrug bruges ordet ofte specifikt om Kristi ankomst, dvs. hans genkomst.

V. 24 Verset består af en hovedsætning efterfulgt af to tidsbisætninger. I hovedsætningen er verbet underforstået. Sigtes der med τὸ τέλος til "enden" i betydningen "verdensafslutningen", må man underforstå ἔσται, γίνεται, ἔρχεται eller lign. Betyder τὸ τέλος derimod – i forlængelse af tankegangen i det

foregående – "resten", ville det være meningsfyldt at underforstå ζωοποιηθήσεται. Der måtte så oversættes: "Derpå vil resten blive levendegjort".

I de to tidsbisætninger (øtøv er en sammentrækning af øte og øv) er konstruktionen eventualis, da tidspunkter er ubestemt. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. παραδιδῷ B&J § 154; HKN,F § 78.

Det underforståede subjekt for verberne i de to tidsbisætninger må være Kristus.

V. 25 Det upersonlige δεῖ efterfølges her af akkusativ med infinitiv, nemlig αὐτὸν (Kristus) βασιλεύειν. BDR § 408,2f; B&J § 266,2; HKN,S § 163.

I tidsbisætningen ἔχει οὖ κτλ. er der eventualis; jfr. kommentarerne til v. 24. Efter ἔχει οὖ er der sjældent ὄν, og det er der altså heller ikke her. BDR § 383,2. Se vedr. verbet θῆ B&J § 186; HKN,F § 78.

Det underforståede subjekt for θῆ (3. sing.) kan være Gud, men der kan også ud fra sammenhængen argumenteres for, at det er Kristus. Det personlige pronomen αὐτοῦ efter τοὺς πόδας må sigte til Kristus.

Πόδας er dannet af πούς.

V. 26 Subjektet i sætningen er ὁ Θάνατος, og hertil knytter sig ledet ἔσχατος ἐχθρός. Altså: "Som den sidste fjende tilintetgøres døden."

Καταργεῖται er præsens med futurisk betydning. BDR § 323; B&J § 253,2; HKN,S § 110.

V. 27 Det er et fortolkningsspørgsmål, om man i den indledende hovedsætning opfatter Kristus eller Gud som subjekt for ὑπέτοξεν.

Oftest sigter øtøv med konjunktiv til et ubestemt fremtidigt tidspunkt; her sigtes der til noget, der allerede er sagt. Det kan være af Kristus, det kan være af Gud eller skriften. Man kan evt. gengive øtøv εἴπη: "Når det hedder". Efter εἴπη (B&J nr. 188, s. 387; HKN,F § 88, nr. 61) følger øtū-recitativum. BDR § 470,1; B&J § 283,4; HKN,S § 200c.

I forbindelse med δῆλον skal man underforstå verbet ἔστιν. Adverbiet ἐκτός er her brugt som præposition, der konstrueres med genitiv.

Toῦ υποτάξαντος er et substantiveret aorist participium (ham der underlagde), der som objekt har τὰ πάντα.

Tankegangen fra og med øtøv δέ kan gengives sådan: "Men når det hedder: alt har han underlagt, (er det) klart, (alt) undtagen ham, der underlagde ham alt."

V. 28 I den indledende tidsbisætning er øtøv brugt i den gængse betydning, dvs. sigtende til et ubestemt tidspunkt i fremtiden. Konstruktionen er eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b.

Formen ὑποτάχυν er aorist konjunktiv i passiv af ὑποτάσσειν. I den efterfølgende hovedsætning er det futurum i passiv af samme verbum.

[Καὶ] αὐτὸς ὁ οὗτος i hovedsætningen betyder "også sønnen selv". Αὐτῷ (i tidsbætningen) og τῷ ὑποτάχεντι og αὐτῷ (i hovedsætningen) er dativobjekter. Τὰ πάντα i tidsbætningen er subjekt, hvorimod τὰ πάντα i hovedsætningen er objekt, nemlig for ὑποτάχεντι.

I den afsluttende hensigtsbætning er τὰ πάντα subjektsprædikat. Se vedr. verbet ἦν B&J § 156; HKN,F § 81.

I præpositionsleddet ἐν πᾶσι skal πᾶσι antagelig opfattes som neutrum, men formelt kan det også være maskulinum.

V. 29 Den kausale konjunktion ἐπει har her som f.eks. i 5,10 – se kommenterne til det nævnte vers – betydningen "ellers". Den underforståede tanke er: "Hvis der ingen opstandelse var".

Det spørgende pronomen τί er objekt for ποιήσουσιν. Da formen er futurum, synes verbet brugt i betydningen "udvirke", "opnå". Spørgsmålet er, hvad de, der nu lader sig døbe for de døde, vil kunne udvirke ved denne handling.

Adverbiet ὅλως i betingelsesbætningen betyder "overhovedet", "i det hele taget". I den efterfølgende hovedsætning har καί (efter det spørgende τί, der her er brugt i betydningen "hvorfor?") forstærkende funktion, så meningen kan gengives ved: "hvorfor så?" Altså: "Hvis døde overhovedet ikke opstår, hvorfor lader de sig så døbe for dem?" Jfr BDR § 442,8.

V. 30 Igen forekommer det spørgende pronomen τί i betydningen "hvorfor?" Ordret oversat betyder πάσσων ὥπαν "enhver time", men udtrykket bruges i betydningen "hele tiden". Akkusativen afspejler, at der er tale om udstrækning i tid. BDR § 161,2; B&J § 230,4; HKN,S § 23.

V. 31 Præpositionen κατά har her distributiv betydning, og udtrykket καθ' ἡμέραν betyder altså "hver dag", "daglig". BDR § 224,3; B&J § 241,10; HKN,S § 55a.

Nή er en sværgepartikel (BDR § 441,1), der konstrueres med akkusativ. Udtrykket νή την ὑμετέρον καύχησον, der tjener som en forsikring af det umiddelbart foregående, kan lidt knudret – sammen med den efterfølgende relativsætning – gengives sådan: "ved min stolthed over jer, som jeg har i Kristus Jesus, vor Herre", dvs. "så sandt jeg kan rose mig af jer i Kristus Jesus, vor Herre". Denne gengivelse forudsætter, at det possessive pronomen ὑμετέρον betydningsmæssigt svarer til en objektiv genitiv. Det antages altså, at ὑμετέρον sagligt er objekt for den verbalhandling, der gemmer sig i substantivet καύχησιν. Jfr. BDR § 285,1.

V. 32 Præp.leddet κατὰ ἀνθρώπον i betingelsesbisætningen betyder grundlæggende "på menneskevis", men det kan her meget vel have betydningsnuancen "som et almindeligt menneske". Aoristen ἐθητισμόντος er muligvis udtryk for, at Paulus har en ganske bestemt begivenhed i tankerne.

Betingelsesbisætningen opfattes almindeligt og nok også med rette som realis, men enkelte fortolkere har dog trods det forhold, at der ikke er noget øv i hovedsætningen, været tilbøjelig til at opfatte konstruktionen som irrealis. Se BDR § 360,1.

I hovedsætningen er verbet underforstået. Τί ὄφελος hører sammen og betyder "hvad nytte?", "hvad gavn?".

I betingelsesbisætningen εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται er konstruktionen realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Konjunktiverne φάγωμεν og πίωμεν udtrykker en indbyrdes opfordring. BDR § 364; B&J § 263,2a; HKN,S 139. Se vedr. de to verber B&J nr. 236, s. 392 og nr. 538, s. 419 samt HKN,F § 88, nr. 35 og 77.

V. 33 Verbet πλανᾶσθε er imperativ, som det fremgår af nægtelsen μή. BDR 426; B&J § 298,2b; HKN,S § 211.

Objektet ἦθη χρηστά (gode skikke) er neutrum pluralis. I nominativ singularis ville det hedde ἦθος χρηστόν. Substantivet bøjes altså som f.eks. γένος. B&J § 82; HKN,F § 17.

Subjektet ὄμιλίαι κακοί gengives bedst ved singularis: "dårligt selskab", "slet omgang". Substantivet ὄμιλία er altså brugt i sin oprindelige betydning. Der er da også tale om et citat. Senere er ordet kommet til også at betyde "samtale", "undervisning" og "prædiken".

V. 34 Skiftet fra aorist imperativ (ἐκνήψατε – af ἐκνήψειν) til præsens imperativ (μή ὄμαρτάνετε) afspejler antagelig, at det i første tilfælde handler om en ændring fra en tilstand til en anden (det punktuelle), hvorimod det i andet tilfælde er et påbud om vedvarende ikke at synde (det durative). Se kommentarerne til v. 33 vedr. brugen af μή.

Θεοῦ er en objektiv genitiv forbundet med ἀγνωσίαν. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40. Se kommentarerne til 6,5 vedr. udtrykket πρὸς ἐντροπὴν ὑπὲν λαλῶ.

V. 35 Se vedr. ἔρετ B&J nr. 217, s. 390; HKN,F § 88, nr. 61. Futurum synes bruglig potentialis på klassisk græsk. Her er meningen antagelig: "Nogen kunne dog sige/spørge". BDR § 385,1.

Ποῖος er her – som jævnligt i koine-græsk – brugt som adjektivisk spørgepronomen. BDR § 298,2; HKN,F § 38. "Med hvilket legeme kommer de?", dvs. "med

hvilken slags legeme kommer de?". Subjektet er det samme som i den foregående sætning.

V. 36 Egentlig er ἄφεων en nominativform, men formen må her være brugt som en vokativ.

Pronominet οὐ, der er subjekt i relativsætningen, har fået en særlig betonet stilling ved at være anbragt foran det relative pronomēn ὅ.

Man kan sige, at det er hele udtrykket οὐ ὅ οπείρεις, der er subjekt for οὐ ζωτοιεῖται – og igen for μὴ ἀποθάνῃ i den efterfølgende betingelsesbisætning.

I betingelsesbisætningen er konstruktionen eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Nægtelsen er μή, fordi er er konjunktiv. BDR § 426; B&J § 298,2b; HKN,S § 211.

Vedr. ἀποθάνῃ se B&J nr. 276, s. 396; HKN,F § 88, nr. 41.

V. 37 Verset indledes med en anakoluti; det relative ὅ i sætningen καὶ ὅ οπείρεις har ikke noget direkte tilknytningspunkt. Man kan gengive sætningen og den umiddelbare fortsættelse som følger: "Og hvad du (end) sår – du sår ikke osv."

Det substantiverede participium τὸ γενησόμενον (futurum participium af γίνομαι) står som en adjektivisk bestemmelse til τὸ σῶμα.

Γυμνὸν κόκκον er et nyt objekt for οπείρεις, og dertil knytter sig som en nærmere bestemmelse genitiverne σίτου og τύπος. Efter τύπος følger den partitive genitiv τῶν λοιπῶν.

Det stivnede udtryk εἰ τύχοι svarer betydningsmæssigt til vort "f.eks."; jfr. kommentarerne til 14,10. Altså: "et nøgent korn, f.eks. af hvede eller af anden art."

V. 38 Dativobjektet σὺντῷ må referere til γυμνὸν κόκκον i v. 37.

Det er nærliggende at opfatte καί som et epeksætisk καί (BDR § 442,6a), dvs. som indførende en præcisering af det forudgående udsagn; ἐκάστῳ og τέτοιῳ σῶμα er – som σὺντῷ og σῶμα i det foregående – bestemt af δίδωσιν.

Efter ἐκάστῳ følger den partitive genitiv τῶν οπερμάτων. BDR § 164,1; B&J § 232,4; HKN,S § 41.

V. 39 Verset er helt uden verber; former af εἶναι er at underforstå.

Οὐ πᾶσα σάρκε, η σύντη σάρκε, betyder ordret: "Ikke alt kød er det samme kød", dvs.: "Ikke alt kød er ens".

Ordene ἄλλη ... ἄλλη ... ἄλλη ... ἄλλη betyder: "noget ... andet ... andet ... andet." Direkte: "noget er menneskers, andet er dyrsk köd, osv." Mere dansk: "Mennesker har en slags köd, dyr en anden slags, osv." Substantivet τὸ κτῆνος bruges her specielt om husdyr, men den bredere grundbetydning er faktisk "besiddelse"; jfr.

verbet κτᾶσθαι.

Af adjektivet πτηνός (bevinget) er dannet substantivet τὰ πτηνά (fugle).

V. 40 I alle versets fire sætninger er verbet (en form af εῖναι) underforstået.

Sætningerne ἀλλὰ ἐτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἐτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων betyder direkte gengivet: "Men de himmelskes herlighed er en anden, og de jordiskes en anden." Meningen: "Men en (slags) er de himmelskes herlighed, en anden de jordiskes."

V. 41 I de tre første sætninger er verbet – som i det foregående – underforstået. Almindeligvis har ἥλιος og σελήνη artikel, men ordene kan også forekomme uden artikel, selv om betydningen er "solen" og "månen" BDR § 253,1; HKN,S § 4.

I versets sidste sætning udløser verbet διαθέρει genitiven ὅστερος. BDR § 180,3; B&J § 234,10b; HKN,S § 44h.

V. 42 Verset indledes med en nominalsætning. Τῶν νεκρῶν kan evt. med henvisning til v. 35 opfattes som en subjektiv genitiv, men genitiven skal dog nok forstås på samme måde som νεκρῶν i v. 12; jfr. kommentarerne til dette vers.

Det uudtalte, men underforståede subjekt for σπείρεται og ἔγειρεται i dette og i det følgende vers må være "legemet" (σῶμα).

V. 44 Konstruktionen i betingelsesbisetningen εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν er realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S 195a.

V. 45 I den første sætning betyder καὶ "også". Γέγραπται er dannet af γράφειν.

Med samme betydning som et subjektsprædikat kan et præpled indført med præpositionen εἰς bruges – her efter en form af γίνεσθαι. Derfor svarer εἰς ψυχὴν ζῶσσαν og εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν betydningsmæssigt til subjektsprædikater.

Ζῶσσαν er præsens participium (fem.) af verbet ζῆν (B&J nr. 248, s. 394), ζωοποιοῦν præsens participium (neut.) af ζωοποιεῖν. Begge participier er brugt som adjektiviske bestemmelser til det foranstændende substantiv.

Se vedr. ἐγένετο (dette verbum skal underforstås i den anden sætning) B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21.

V. 46 Man kan i forbindelse efter adjektiverne πνευματικόν og ψυχικόν underforstå et substantiv, nemlig σῶμα, men rimeligere er det nok at antage, at adjektiverne er substantiverede.

Man skal underforstå verbet. Πρῶτον er antagelig at forstå som subjektsprædikat, selv om det også er muligt at opfatte det som et adverbium.

V. 47 I begge versets sætninger skal man underforstå verbet, nemlig ἐστίν.

I den første sætning udtrykkes den samme bestemmelse af ὁ πρῶτος ἄνθρωπος på to måder, nemlig først ved præp.leddet ἐκ γῆς, dernæst ved adjektivet χοικός (jfr. substantivet χοῦς, der betyder "jord", "støv").

Det er almindeligt, at γῆ og οὐρανός er uden bestemt artikel i sådanne præpositionelle udtryk. Jfr. 8,5; BDR § 253,3.

V. 48 De to gange οὗ ... τοιοῦτοι er korresponderende korrelative pronominer. Der første et relativt ([sådan] som), det andet et demonstrativt pronomen (sådan). Se BDR § 304; B&J § 124; HKN,F § 38.

I alle fire sætninger skal verbet underforstås (ἥν, εἰσίν, ἐστίν, εἰσίν). Altså: "[Sådan] som den jordiske var, sådan er også de jordiske, osv."

V. 49 Verbalformen ἐφορέσαμεν i sammenligningsbisætningen og φορέσουμεν i den efterfølgende hovedsætning er dannet af φορεῖν, men selv om det altså er et kontraktverbum, er der i koine-græsk ikke nogen forlængelse af ε til η uden for præsensstammen. Jfr. B&J nr. 705, s. 434.

Ἐφορέσαμεν kan man opfatte som en gnomisk aorist. BDR § 333,1b; B&J § 254e; HKN,S § 121.

De fleste vægtige håndskrifter (P⁴⁶, K, A, C, D m.fl.) har læsemåden φορέσωμεν (aorist konjunktiv) i stedet for φορέσουμεν (futurum indikativ). Tekstudgiverne har foretrukket den dårligt bevidnede futurumform med den begrundelse, at en hortativ konjunktiv (indbyrdes opfordring) tankemæssigt ville passe dårligt i sammenhængen. Men det er vanskeligt at forklare, hvordan den tidlige og brede bevidnelse af konjunktiv er opstået, hvis der oprindeligt var futurum. Det er med andre ord et spørgsmål, om Nestle-Aland har vurderet rigtigt.

Toῦ χοῖκου og τοῦ ἐπουρανίου er substantiverede adjektiver. Substantivet εἰκόνα har i nominativ formen εἰκών.

V. 50 Det demonstrative τοῦτο er det foregribende objekt for οὗ, idet de to sætninger, der følger efter ὅτι, må betragtes som det egentlige objekt. Man kan også sige, at disse to sætninger indholdsbestemmer τοῦτο. BDR § 290,4.

Singularisformen δύνεται viser, at σάρκα καὶ αἷμα opfattes som snævert sammenhørende - så at sige som udgørende ét begreb. Med σάρκα καὶ αἷμα meneres jo også et menneske af kød og blod. Nogle håndskrifter har dog δύνενται - altså pluralis. Κληρονομοῦται er en udfyldende infinitiv udløst af δύνεται.

De to sætninger efter ὅτι er ikke ganske parallelle. Hvor der i den første er et οὐ δύνεται med infinitiv, er der i den sidste alene den finitte form κληρονομεῖ.

Substantiverne ή φθορά og ή ἀφθαρσία svarer betydningsmæssigt til τὸ φθαρτόν og τὸ ἀφθαρτόν.

V. 51 Indholdet af μυστήριον, der er objekt for λέγω, udfoldes i de følgende sætninger.

Håndskrifterne udviser adskillige varianter, når det gælder læsemåden i versets to sidste sætninger, hvor der er direkte tale. Varianterne kan for manges vedkommende være fremkaldt af den påfaldende placering, som nægtelsen ø̄ har. Læsemåden πάντες οὐ κομηθησόμεθα vurderes altså som den oprindelige. Denne læsemåde må betydningsmæssigt svare til οὐ πάντες κομηθησόμεθα, idet Paulus næppe vil sige, at alle ikke skal sove hen = ingen skal sove hen. Den påfaldende ordstilling kan have stilistiske grunde. BDR § 433,2.

Κομηθησόμεθα og ἀλλαγησόμεθα er begge futurum i passiv – af henholdsvis κομῆσθαι og ἀλλάσσειν.

V. 52 Adjektivet ἔτομος betyder "udeleligt" (jfr. atom). Udtrykket ἐν ἔτομῳ (nok med underforstået χρόνῳ) betyder "i et nu".

Substantivet ρύπη (jfr. ρύπειν) betyder bl.a. "kast", og følgelig betyder ἐν ρύπῃ ὄφθαλμοῦ "på/i et øjeblik". De tre præpled i begyndelsen af verset er knyttet til ἀλλαγησόμεθα i slutningen af v. 51.

Der er ikke noget eksplisit subjekt for σαλπίσει. Det kan forklares med, at det er en selvfølge, hvem det er, nemlig ὁ σαλπιγκτής. BDR § 129,2.

Adjektivet ἄφθαρτοι er en bestemmelse til subjektet. De døde skal opstå (værende) uforkrænkelige. Se vedr. verbet ἐγερθήσονται B&J nr. 177, s. 386; HKN,F § 88, nr. 30, og vedr. ἀλλαγησόμεθα kommentarerne til v. 51.

V. 53 Efter det upersonlige δεῖ her konstrueres med akkusativ med infinitiv, nemlig dels τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι, dels τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι. BDR § 408,2f. Ἐνδύσασθαι er aorist infinitiv i medium af ἐνδύειν. Τοῦτο er et demonstrativt pronomen.

Τὸ φθαρτόν = "det forkrænkelige" / "det forgængelige". Τὸ θνητόν = "det dødelige".

V. 54 Verset indledes med to tidsbisætninger indledt med ὅταν (ὅτε + ὅν) og verberne i konjunktiv (eventualis). BDR § 382,3; B&J § 293,2; HKN,S § 147a. Ἐνδύσηται er aorist konjunktiv i medium af ἐνδύειν.

I hovedsætningen står det substantiverede participium ὁ γεγραμμένος som en nærmere bestemmelse af ὁ λόγος.

Se vedr. γενόσεται B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21, og vedr. κατεπόθη B&J nr. 538, s. 419; HKN,F § 88, nr. 77.

Præpledet εἰς νῦν udtrykker vel, hvad der er konsekvensen af κατεπόθη. Meningen: Døden er opslagt, og kun sejren er tilbage. Nogle oversætter: "Døden

er opslugt i sejren."

V. 55 Verset rummer to parallelt opbyggede nominalsætninger (spørgende hovedsætninger) med henholdsvis (*σου*) *τὸν νῦν* og (*σου*) *τὸν κέντρον* som subjekt. Θάνατε er vokativ.

V. 56 Det vil formentlig være rigtigt at opfatte *ἡ ἀμαρτία* og *ὁ νόμος* som subjektsprædikat i hver sin sætning. Ingen er der tale om to nominalsætninger.

V. 57 Subjektet i sætningen er *κάπις*, og som verbum kan man underforstå imperativen *ἔστω*. BDR § 128,6.

Se vedr. det til *τῷ θεῷ* knyttede substantiverede participium *τῷ διδόντι* B&J § 154; HKN,F § 78.

V. 58 Med *ώστε* tilkendegives, at den formaning, som verset rummer, så at sige følger af det foregående; *ώστε* kan oversættes ved "derfor".

Γίνεσθε kunne for formens skyld være indikativ, men må her være imperativ. Betydningsmæssigt svarer *γίνεσθε* her til *ἔστε* (imperativ af *εἴσοιτε*). Adjektiverne *ἐδραῖοι* og *ἀμετακίνητοι* er subjektsprædikater.

Participierne *περισσεύοντες* og *εἰδότες* (B&J § 206,2; HKN,F § 88, nr. 69) er knyttet til subjektet for *γίνεσθε*.

Genitiven *τοῦ κυρίου* tjener som en bestemmelse af *τῷ ἔργῳ*, men hvad bestemmelsen helt præcis går ud på, lader sig ikke afgøre. Der kan være tænkt på læsernes virke som kristne overhovedet, men antagelig også mere specifikt på deres forkyndervirksomhed.

Εἰδότες svarer her betydningsmæssigt til en årsagsbisætning. BDR 418,I; B&J § 275,5; HKN,S § 179.

Den afsluttende *ὅτι*-sætning er objekt for participiet *εἰδότες*. Trods ordstillingen forekommer det naturligst at forbinde præp.leddet *ἐν κυρίῳ* med *ὁ κόπος*.

KAPITEL 16

V. 1 Præpositionen *περί* med genitiv har Paulus også tidligere i brevet brugt, når han indleder et nyt emne. "Angående osv." Se f.eks. 7,1,25; 8,1 og 12,1.

Substantivet *λογεία* betyder "indsamling", "kollekt". Med gentagelse af artiklen *τῆς* knyttes bestemmelsen *εἰς τὸν ἄγιον* til *τῆς λογείας*. Altså: "indsamlingen til de hellige".

Sammenligningskonjunktionen *ώστερ* korresponderer med *οὕτως* i den følgende sætning. Den, man forordner eller befaler noget, står i dativ. Derfor *ταῦς ἐκκλησίας* (*τῆς Γαλατίας*) efter *δέεταξα*.

I hovedsætningen *οὕτως καὶ κτλ.* er *ποιήσατε* imperativ. *Καί* har her betydningen "også".

V. 2 Udtrykket *κατὰ μίαν σαββάτου* er en hebraisme og svarer til *κατὰ πρώτην σαββάτου*. Efter *μίαν* skal underforstås *ἡμέραν*. Da *κατά* har distributiv betydning, er meningen med udtrykket: "Hver første dag i ugen", dvs. "Hver søndag". BDR § 224,3 og 247,1; B&J § 241,10; HKN,S § 55a.

Genitiven *ὑμῶν* efter subjektet *ἔκαστος* er en partitiv genitiv. Præpledet *παρ-* *ἔκαστῳ* betyder ordret "hos sig selv", dvs. "hjemme".

Udtrykket *τιθέτω θησαυρίζων* kan ordret gengives sådan: "han skal lægge til side, idet han samler sammen." Se vedr. *τιθέτω* B&J § 151; HKN,F § 78.

Sætningen *ὅ τι ἔχειν (= ὅ τι ἔχει)* *εὐδοκῶται* er en relativbisætning med eventualis. BDR § 380,1; B&J § 297,13; HKN,S § 147c.

Verbet *εὐδοῦν* betyder "føre ad en god vej". I overført betydning kan verbet i medium betyde "have lykke til" – her måske "have råd til". Subjektet er stadig *ἔκαστος*.

I hensigtsbisætningen *ἴνα μὴ κτλ.* er indskudt tidsbisætningen *ὅτε* (*ὅτε + ἀντί*) *ἔλθω*. Mens der almindeligvis er konjunktiv i en hensigtsbisætning, skyldes konjunktiven i tidsbisætningen her det forhold, at tidspunktet for Paulus' komme er fremtidigt og ukendt (eventualis). BDR § 369; 382,3; B&J § 293,1–2; 296; HKN,S § 144; 147a. Nægtelsen *μὴ* hører sammen med verbet *γίνωνται*.

Se vedr. *ἔλθω* og *γίνωνται* B&J nr. 235 og 122, s. 392 og 381; HKN,F § 88, nr. 34 og 21.

V. 3 Vedr. tidsbisætningen *ὅτεν δὲ παραγένωμαι* henvises til kommentarerne til tidsbisætningen i v. 2. Se vedr. verbet B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21.

Det relative pronomen *οὓς*, der relaterer sig til *τούτους* i den efterfølgende sætning, er objekt for verbet *δοκιμάσοτε*. Konjunktiven (eventualis) i relativbisætningen (*ἔχειν = ᔁ*) skyldes det forhold, at det ikke er klart, hvem de måtte

vælge / finde egnede (δοκιμάσσει). BDR § 380; B&J § 297,13; HKN,S § 147c.

Infinitiven ἀπενεγκέτω (B&J nr. 700, s. 433; HKN,F § 88, nr. 104) er knyttet til πέμψω som en udfyldende infinitiv, der angiver hensigten med sendelsen. BDR § 350; B&J § 270,1; HKN,S § 159.

Præpledet δι' ἐπιστολῶν, der kunne knyttes til δοκιμάσσει (tegsætningen er jo sekundær), skal formentlig forbindes med πέμψω. Det angiver en ledsagende omstændighed "med breve", hvormed nok menes anbefalingsbreve.

Χάρις, der oftest betyder "nåde", "nådegave", er her brugt om den indsamlede pengegave og kan oversættes ved "kærlighedsgave".

Ιερουσαλήμ er en indeklinabel form. Efter præpositionen εἰς er det imidlertid her akkusativ.

V. 4 I den indledende betingelsesbisætning er τοῦ κόμε (= καὶ ἐμέ) πορεύεσθαι (substantiveret akkusativ med infinitiv i genitiv) bestemt af ἔξιον i det upersonlige udtryk ἔξιον ἦ. Adjektivet ἔξιος konstrueres nemlig med genitiv. BDR § 400,3; B&J § 233,2; HKN,S § 45. Sagligt set er den substantiverede akkusativ med infinitiv dog egentlig sætningens subjekt.

I betingelsesbisætningen er der eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. verbet B&J § 156; HKN,F § 81.

V. 5 Se vedr. ἐλεύσομαι i hovedsætningen og διέλθω i den efterfølgende tidsbisætning B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

I tidsbisætningen er der eventualis, da det fremtidige tidspunkt ikke ligger fast; ὅτε er en sammentrækning af ὅτε og ὅν. BDR § 382,3; B&J § 293,1-2; HKN,S § 147a.

Διέρχομαι i versets sidste sætning er en præsensform, men som det ofte er tilfældet, har verbet futurisk betydning. BDR § 323; B&J § 253,2e; HKN,S § 110.

V. 6 Τυχόν er formelt 2. aorist participium, neut. akk. sing. af τυγχάνειν (absolut akkusativ; BDR § 424), men det bruges her ganske som et adverbium og har betydningen "måske", "eventuelt", "om muligt".

Παραμενώ (B&J nr. 405, s. 407; HKN,F § 88, nr. 65) og παραχειμάσω er futurumformer. Vægtige håndskrifter som P³⁴ og B læser det sjældnere καταμενώ og ikke παραμενώ, men for meningen gør det ikke nogen større forskel.

Verbet προπέμπειν betyder egentlig "sende frem", men bruges oftest i betydningen "ledsage", "udruste (nogen) til rejse", "hjælpe videre". Her forekommer verbet i en hensigtsbisætning, og derfor er det en konjunktivform, der forekommer. BDR § 369; B&J § 296,1-2; HKN,S § 144. Se vedr. verbet B&J nr. 518, s. 417.

I versets sidste sætning svarer οὐ ξάν til οὐ ὁν. Der er tale om en

relativsætning (οὐ hører til de relative blandt de pronominale adverbier. B&J § 124; HKN,F § 28), og der er eventualis, da det er uklart, hvor Paulus måtte komme hen.

V. 7 Udløst af θέλω følger den udfyldende infinitiv ιδεῖν (B&J nr. 477, s. 413; HKN,F § 88, nr. 72), der som objekt har ἡμῶν. Egentlig er også adverbiet ἅπτι og præp.leddet ἐν παρόδῳ ("på gennemrejse", "i forbigående") at forbinde med infinitiven. Da ἅπτι kan betyde "nu" svarende til "denne gang", har ordet givet anledning til spekulationer om, hvorvidt Paulus tidligere har foretaget et kort besøg i byen, men det er efter de flestes opfattelse for meget at slutte af ἅπτι - så meget mere som antagelsen af andre grunde ikke er sandsynlig.

I den følgende sætning er der også et finit verbum (ἐλπίζω), der er konstrueret med udfyldende infinitiv (ἐπιμεῖναι). B&J nr. 405, s. 407; HKN,F § 88, nr. 65.

Akkusativen χρόνον τινά, der er at forbinde med infinitiven ἐπιμεῖναι, betegner udstrækningen i tid. BDR § 161; B&J § 230,4; HKN,S § 23.

I versets afsluttende betingelsesbisætning er der eventualis. BDR § 373; B&J § 290; HKN,S § 147b. Se vedr. sætningens verbum ἐπιτρέψῃ B&J nr. 679, s. 431; HKN,F § 88, nr. 99.

V. 8 Som παραμενῶ i v. 6 er ἐπιμενῶ her i v. 8 futurum. Udtrykket τῆς πεντηκοστῆς er egentlig en forkortet gengivelse af τῆς πεντηκοστῆς ἡμέρας, der ordret betyder "den halvtredsindstyvende dag", dvs. "pinsedag".

Som det er almindeligt for adverbier, der også undertiden bruges som præpositioner (uegentlige præpositioner), konstrueres ἡώς med genitiv. BDR § 216,3; HKN,S § 50.

V. 9 Verset rummer begründelsen for udsagnet i v. 8; jfr. γάρ. Selv om det meningsmæssigt er noget påfaldende, skal ikke kun adjektivet μεγάλη, men også ἐνεργής forbindes med subjektet i versets første sætning, nemlig Θύρα. Se vedr. verbet ἀνέῳγεν B&J nr. 53, s. 375; HKN,F § 88, nr. 9. Perfektum af ἀνοίγειν kan betyde "stå åben", "er åben". Pronominet μοι er en dativus commodi. BDR § 188; B&J § 236,3; HKN,S § 28.

I versets anden sætning er der en perifrastisk konstruktion (BDR § 352; B&J § 207,2; HKN,S § 188), idet man i forbindelse med participiet ἀντικείμενοι (B&J § 162) skal underforstå εἰσίν, evt. ὑπάρχουσίν. Verbet ἀντικείθοι betyder "være modsat", "være i strid med" og lign. Man kan evt. opfatte sætningen som en nominalsætning. Ἀντικείμενοι er så at forstå som et substantiveret participium med betydningen "modstandere" og lign.

V. 10 I den indledende betingelsesbisætning er der eventualis. BDR § 373; B&J

§ 290; HKN,S § 147b. Se vedr. verbet ἔλθῃ B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34.

Imperativen βλέπετε har betydningen "se til", "sørg for", og den efterfølges da også af en hensigtsbisætning, hvor ἵνα bedst gengives ved "at". BDR § 369; B&J § 296,1-2; HKN,S § 144. Se vedr. γένηται B&J nr. 122, s. 381; HKN,F § 88, nr. 21.

Som subjekt for ἐργάζεται skal man underforstå Τιμόθεος. Vægtige håndskrifter som f.eks. P⁴⁶ og B har – efter det sammenlignende ὡς – i stedet for det lidt pleonastiske καὶ γά (καὶ + ἐγώ) alene pronominet ἐγώ. For betydningen spiller det ikke nogen egentlig rolle.

V. 11 I stedet for aorist imperativ med nægtelse anvendes den prohibitive konjunktiv, her altså μὴ ἔκουσθεντο (se vedr. dette verbum kommentarerne til 1,28 og 6,4). BDR § 364,4; B&J § 263,2a; HKN,S § 141. Som οὖν angiver, skal forbudet ses som en følge af det, der lige er sagt om Timotheus.

Se om betydningen af imperativen προπέμψετε kommentarerne til samme verbum i v. 6. Sætningen indledt med ἵνα kan være en følgebisætning udløst af προπέμψετε, men den er sandsynligvis at opfatte som en hensigtsbisætning udløst af nævnte verbum. BDR § 369; B&J § 296,1,2; HKN,S § 144. Se vedr. verbet ἔλθῃ kommentarerne til v. 10.

Det lader sig ikke afgøre, om præp.leddet μετὰ τῶν ἀδελφῶν er at forbinde med subjektet for ἔκδέχομαι eller med pronominet σύτον. Grammatisk og meningsmæssigt består begge muligheder, men ordstillingen taler dog nok for den sidste mulighed.

V. 12 Ἀπολλῶ er genitiv af Ἀπολλῶς; jfr. 1,12. Pronominet πολλά foran παρεκάλεσα er brugt adverbielt og tjener til at forstærke παρεκάλεσα.

Vedr. ἵνα-sætningen og verbet ἔλθῃ henvises til kommentarerne til v. 10. Igen er der to muligheder, når det gælder præp.leddet μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Det kan forbindes med subjektet for παρεκάλεσα, men mere nærliggende er det dog her at forbinde det med subjektet for ἔλθῃ.

Det foran πάντως stående καί har adversativ betydning og må altså gengives ved "men". BDR § 442,1; B&J § 300,3b; HKN,S § 208a.

I forbindelse med θέλημα må der sikkert underforstås et αὐτοῦ (refererende til Apollos).

Sætningen ἵνα νῦν ἔλθῃ er et tydeligt eksempel på, at ἵνα + et verbum i konjunktiv kan bruges med samme betydning som en infinitiv. BDR § 394,3; B&J § 269,2; HKN,S § 149. Se vedr. verbet ην B&J § 156; HKN,F § 81.

Se vedr. verbet ἐλεύσεται B&J nr. 235, s. 392; HKN,F § 88, nr. 34. I den afsluttende tidsbisætning er der eventualis (ὅταν = ὅτε + ὅν). BDR § 382,3; B&J § 293,2; HKN,S § 147a. Ἀπολλῶς er det underforståede subjekt også for ἐλεύσεται

og εὐκαιρήσῃ (af εὐκαιρεῖν = "få tid", "finde lejlighed").

V. 13 Verset rummer fire imperativer, og da der er tale om påbud med blivende gyldighed, er det i alle tilfælde præsensformer (στίχεται er imperativ af στήνειν, der er en præsensform dannet af perfektumformen ἔστηκα – af ὑστημ). BDR § 336,1; B&J § 265,1; HKN,S § 151.

Verberne ἀνδρίζεσθαι og κραταιοῦσθαι forekommer flere gange sammen i LXX.

V. 14 Som i det foregående vers er det præsens imperativ, der forekommer, og grunden er den samme. Πάντα er subjekt.

Udtrykket πάντα ύμῶν (alt jeres) kunne – hvad meningen angår – meget vel være ensbetydende med "alle de ting, I foretager jer".

V. 15 Man kan opfatte παρακαλῶ δὲ ύμᾶς, ὥστελθοι som et selvstændigt udsagn, men det er også muligt at opfatte ἵνα καὶ ύμεται ὑποτάσσοσθε i begyndelsen af v. 16 som en videreførelse og dermed som en tilkendegivelse af, hvad Paulus' formaning gik ud på.

Hvis οὕδατε opfattes som en imperativ i betydningen "skøn på", må ø̄ti i den efterfølgende sætning opfattes som begrundende. Er οὕδατε derimod indikativ, som det almindeligvis antages, har verbet to objekter, nemlig foruden τὸν οἰκίαν (Στεφανᾶ) de efterfølgende sætninger indledt med ø̄ti. Paulus kunne formentlig lige så godt have valgt følgende konstruktion: οὕδατε οὕτι ή οἰκία κτλ. I hvert fald er Stefanas' hus subjekt i de med ø̄ti indlede sætninger.

Når det i den sidste sætning er pluralisformerne ἔτοξαν og ἔσυντούς, der forekommer, skyldes det, at Paulus tænker på de forskellige personer, der hører til Stefanas' hus. De har stillet sig selv til tjeneste for de hellige. Der foreligger altså constructio ad sensum. BDR § 134,1; B&J § 223,2; HKN,S § 205d.

V. 16 Som nævnt i kommentarerne til v. 15 kan ἵνα-sætningen opfattes som udlostd af παρακαλῶ i v. 15 og altså som udtryk for, hvad formaningen (παρακαλῶ) går ud på. En anden forståelsesmulighed er, at ἵնα-sætningen er brugt parallelt med og som en omskrivning for en imperativ. BDR § 387,3a; HKN,S § 149d.

Dativerne τοῖς τοιούτοις og παντὶ συνεργοῦντι καὶ κοινῶντι (de to sidste er præsens participier) er fremkaldt af verbet ὑποτάσσοσθε.

V. 17 Παρουσία, der også forekommer 15,23, kan både betyde "nærvær" og "komme"/"ankomst". Begge betydningen kan give mening her, men aoristformen ἀνεπλήρωσαν taler dog nok for den første. Στεφανᾶ (genitiv af Στεφανᾶς),

Φορτουνάτου og Ἀχαϊκοῦ er alle subjektive genitiver knyttet til παρουσία.

Det naturligste er at opfatte ὅτι-sætningen som en begrundende sætning, men det kunne dog også give mening at opfatte den som en genstandssætning bestemt af χαρᾶ.

I ὅτι-sætningen svarer det possessive pronomen ὑμέτερον antagelig, hvad betydningen angår, til en objektiv genitiv. Visse håndskrifter (f.eks. P⁴⁶, Κ og Α) har da også genitiv af det personlige pronomen, nemlig ὑμῶν. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40. Det, de nævnte personer udfylder, er "savnet af jer". At opfatte τὸ ὑμέτερον ύστερημα ved "jeres mangel" i betydningen "det, I har forsømt", ville også være en mulighed rent grammatisk, men næppe ramme Paulus' mening med udsagnet. Jfr. Fill 2,30.

V. 18 Den første sætning i verset begrunder udsagnet i v. 17.

Paulus anvender her i første omgang det possessive pronomen ἐμόν, men kunne også have valgt det personlige (ἐ)μοῦ, i anden omgang det personlige pronomen ἐμῶν, men kunne også have valgt det possessive ὑμέτερον. Måske ligger der dog en særlig betoning i brugen af det personlige pronomen.

Verbet ἐπιγινώσκειν er brugt med den særlige betydning "anerkende", "værd-sætte". Med det konsekutive οὖν tilkendegives, at ἐπιγινώσκετε er begrundet i det foregående.

V. 19 Det er ikke ualmindeligt, at verbalformen er singularis (som her i versets anden sætning ἀσπάζεται), selv om subjektet er pluralis (som her Ἀκύλας καὶ Πρίσκα), når verbet kommer før subjektet. Der er dog en lang række hånd-skrifter – heriblandt B – der læser pluralis. Her og Rom 16,3 samt 2 Tim 4,19 forekommer navneformen Πρίσκα, ApG 18,218.26 derimod diminutivformen Πρισκίλλα.

Πολλά er en adverbial bestemmelse til verbet ἀσπάζεται. Det kan her gengives ved "mange gange". Jfr. πολλά i v. 12.

Muligvis er udtrykket ἡ κατ' οἴκους αὐτῶν ἐκκλησία (menigheden i deres hus) den gængse betegnelse for en husmenighed. BDR § 259,2. Præpositionen κατά (κατά med akkusativ) har altså her den lidt usædvanlige betydning "i", jfr. dog f.eks. Luk 8,39. BDR § 224.

V. 20 Ἀσπάσασθε er en aorist imperativ, og præpositionen ἐν er brugt i betydningen "med". Udtrykket svarer til en instrumental dativ. Der er formentlig tale om en liturgisk hilsen. Jfr. 1 Pet 5,14.

V. 21 Som verbum kan man underforstå γέγραπται; altså: "Hilsenen er skrevet". Τῇ ἐμῇ χειρὶ (Παύλου) er så en instrumental dativ: "med min (Paulus') hånd".

V. 22 I den indledende betingelsesbisætning er der realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Se kommentarerne til 12,3 vedr. ḥnāθēμα. I LXX forekommer ḥnāθēμα som gengivelse af חָמָת. Verbet הַתָּא er en imperativ af εἶναι; se B&J § 156; HKN,F § 81. Subjektet er τις fra den foregående sætning.

Μαράνα θέα er et transkribert aramaisk udsagn. Der er to muligheder, nemlig אָמַרְנָא קָרְבָּן (Vor Herre, kom!) og אָמַרְנָא קָרְבָּן (Vor Herre kommer/er kommet).

V. 23 Som verbum i sætningen kan man underforstå optativen εἴη. Se BDR § 128,5; B&J § 156; HKN,F § 81. Der er dog også fortolkere, der vil underforstå indikativformen εἰστίν.

V. 24 I dette vers er det naturligst som verbum at underforstå indikativformen εἰστίν.

Mange håndskrifter (heriblandt K, A, C og D) har et ομήν som brevets allersidste ord.

Andre lærebøger fra TEOLTRYK - Teologisk Forlag.

Helge Kjær Nielsen: Sproglig kommentar til Romerbrevet.

Helge Kjær Nielsen: Sproglig kommentar til Galaterbrevet.

Helge Kjær Nielsen: Sproglig kommentar til Johannes evangeliet.

Helge Kjær Nielsen: Sproglig kommentar til Første Petersbrev.

Helge Kjær Nielsen: Sproglig kommentar til 1 Korinterbrev.

Sigfred Pedersen: Teologisk kompendium til Romerbrevet.

Svend Erik Mathiassen: XXVII latinske øvestykker.

Justus Hartnack: Filosofiens historie.

Johs. Aagård og Gerhard Pedersen: Missions teologi og økumenisk teologi. Hovedlinier.